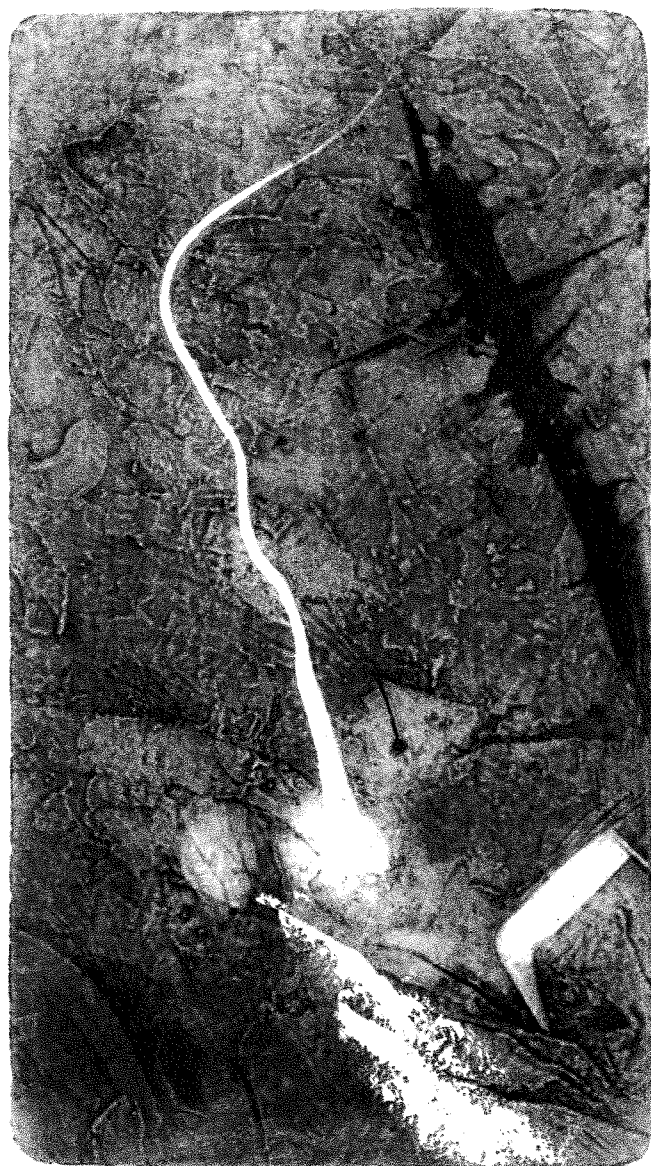

KS

Karel
Šiktanc

ČESKÝ
ORLOJ
(1971–1973)

Český
Orloj
KAREL
ŠIKTANEC

PRÁCE
PRAHA
1990

Petrovi,

*neboť v celé této knize
hovořím vlastně jenom s ním.*

© Karel Šiktanc, 1990
Illustrations © Jaroslav Šerých, 1990

ISBN 80-208-0035-2

LEDEN

Zase je leden.
Zas tři husy sněžní za spárek visí
na sirotčím stěžni
a v lesích císařských se svatě
rozsvěcí, jak by si v saních ženy
z mysliven ukazovaly prsy.
Zase je leden.
„Stůj, synu!“
Kam běžíš?
Pojď, kleknem na sněh, srazíme se
na zem pod jedinou hvězdu.
Zas bude Třech Králův.
A na jméno Ježíš
korunku nám sváže kozorožím chlupem
Její Milost Zima v Trněném Oujezdu.
Je broných koní, povřísel a kostí.
Budeč,
má bába, dřepí mezi hroby —
v nebesích stojí alpaková lžička.
Pojď.

Země snídá —
na kůr modře sněží —
smrt mezi stromy kolíčkuje plátno
a tence, tence do kroku si hvízdá.
„Smrt?“
Nechceš věřit.
Hlas máš náhle cizí — jako bych slyšel
v křivonohých lesích uprostřed letu
hrdličky se rdousit.
Lžu.
Honem lžu ti, dřív nežli jsem stačil
říci ti aspoň na sám leden pravdu —
ač s tebou mluvím prvně dnes jak
s mužem.
„Ty neznáš Perchtu?“
směju se, půl kámen.
„Jde světit po vsích česnek, sůl a
křídu —
Podmoráň,
Hostouň,
Dubí,
Dřív — — —
co jméno,
zázrak — o dvanácté v noci vyhrkne
ze skal místo vody víno!“
„Na to si počkám!“
křičíš.
A už řinčí sklo —
a koně bubnují kopejtkem do dveří —
a krouží ledňácci —
a
všecko nadarmo — — — spíš dřív, než
na věži zhoupne se první zvon,
neb táhne od jezer vzduch hrubě
škrobený jako valencijánská krajka.

Kněžívka,
Sobín,
Černuc — — —
z nor a propustí skleněným okem Čechy
do tmy hledí.
„Vstávej!“
Už buší!
Mží jim do korun a stezky královské
voní, až kejchá ves —
Kašpar a Melchior a Balthasar — a
hvězda!
Jdi.
Popros křídu. Uřknem sklep i sad. A
stavidlo. A sekynu. A studni.
Stačí tři křížky.
Naděj, co ji znám, stonala dřív, než
vybrali jí jméno.
Práší se,
práší od štíška, až bílo.
A co sůl?
By na pláč zbyla.
A co čest?
By podražila.
A co síto?
A co líto?
Kdyby krev tu křídu smyla!
Poběhlík Prouza táhne od Lidic,
na voze košťata a křen a klestíčko —
svět se s ním houpá —
stoupá níž a níž.
„Svatí, svatí, svatí,
půjčte mi tři zlatý!“
Hlas má jak biskup. Světci prchají —
dým kadidlový letí po návsi jak pomatená
svátost.

„Až já budu svatým,
já vám je oplatím!“
a skřípá kolečko —
a v humnech strmí oheň!
Neboj se.
Slyšíš? Kdesi prostřed Hor se divě
smekají hejtmanská kopyta —
ach,
Kutná hoří! —
bože, to je let! — zrada jak polínko,
a ještě dnes jde po nebesích hrůza!
Neboť jsme staří.
Metem na hromadu sníh —
a náhle cinkne v nás bělostný cylindr —
či cos jen ukápne —
či chrstne krev, až není v nás kam
šlápnout.
Neboj se,
Petře. Spi. Kdo ví — na pravdu boží
nikdo nevidí —
snad bába suší louč —
snad dědci prchají od včelích
královen —
snad stáhli králíka — a čekají, až
přijdem.
Spi,
mrtví nekoušou.
Zítří je osmý leden — svátek Mramoru.
Kdo z jakobínů stlal si na zemi, spal celý
rok jak kámen.
Snad leccos říkám dřív, než smím.
Však bude čas?
Zima je matkou mrazení — a já chci
vyzradit svou závrať nade vším, co — nahé
po paty a odpradávné — trvá.

Nad vodou.
Nad vším osením.
A nad vším musením.
A láskou!
V ledu trav spí na rybníce ouzký jez
jak padlá svíce
a voda zmítá se v tom čirém vězení
a bije do ledu
a hltá kamení —
ach, ano!
ano nastokrát! — za zády krouží mi
na jedné brusličce — bělostná po zem —
Pravda!
A svatej obraz vsi houpá se ve vrbách!
A v kusech padá sníh, jak by se u nebes
trhalo labutí maso!
Je Jména Ježíš.
Oči zastřené — tři panny klekají
nad třemi podnosy, kde pro ně schystán
klíč — či hřebínek — či prsten.
Bláhoví žebráci!
Klíčníci!
Králové!
Cpete se do schodů, cpete se se schodů
— a osud na tácku dávno si vámi jist, jak
jistá slast svou trýzní.
„Ty posloucháš?“
Ach odpusť,
mluvím pro sebe, jak otec mluvíval,
když klestil topoly:
„Vidíš,
pár halouzek — a tíží jako hřích. Ták —
a teď dýchej si, jak se ti samo zlíbí — — —“
A proutí hvízdalo.
A soušky tloukly o zem.

„S kým si to povídáš?“
volal jsem do větru.
Však otec řezal dál, jak by mě neslyšel
— stromy a starci jsou si blíží než lidi.
Příliš jsem nežářil.
Hledal jsem zátoku, z níž pijí krtkové.
Stačí prý kápnutí — a vrané koně zbělí.
To bude nádhera!
Kočové vytrhnou s povozy ze dvorů a —
jedni šimlové splašení druhými — se
u kapličky srazí!
Je to ještě pravda?
Pámbu ví.
Mrak nese na tácu sněhové cukroví.
Zas řinčí řetězy.
A hrnce.
Kouří krev.
Zabíjí se. Jako vždycky v lednu.
Jdi.
Ten čistý ručník pověs na větev!
Pochválí tě.
Řezník Ondřej Lisý položí ti na rameno
ruku jak mně kdysi. Bude horká. Bude těžká.
Cítím ji tam dosud.
Tak zvou muži do hry muže.
Říká se jí Osud.
Mokvá sníh.
A na nebesích teče vejce nahniličko —
nech mě chvíli,
nech mě slunci —
v závěji prosvítá pastuší tobolka a
hřbitov dokořán jak před třiceti léty.
Jak si všechno odpovídá!
Květ.
I sníh.

I lidská bída.
Našel jsem tenkrát první v životě — a
prostřed aleje stihl mě nízký zvon a kdosi
v rákosí bil klackem do ledu jak do lebeční
kosti.
V domě se modlili za tetu Bětušku.
A ona, spanilá, šla bosa ze dvířek
a nesla na prsou skleněný talířek —
a na něm — po sám vrch — svou jinovatou
duši!
Zdvihl jsem sněžný květ.
„Děkuju,“
smála se.
„Víš, jak mu říkají?“
A já jen stál a stál —
a teprv za dlouho, když došla
k hřbitovu, šeptl jsem:
„Suchá Běta.“
Vím.
Zní to rzí
jak všechno dnes, co bylo kdysi na řetěz.
Směj se! A kopej do hřbitovní branky!
Křič,
že nevěříš!
Synovství je sama pejcha —
otcovství sám pád.
Já jen, že konec ledna chodil k nám
jen zábst —
o svatém Františku byl otec němý, aby
neplakal — ač mého dědečka znal jenom
z kladívek a z pil, co zbyly v kůlně.
Ach, slzy mého otce!
Vodo knížecí!
Kolikrát za noc míval jsem ten sen —
otec si na prsa přitiská horu Říp — a

krůček po krůčku nese ji ke Hřebči — a
staví mi ji pod nejvyšší okno!
Pot se mu řine z herkulesích zad.
„V Roudnici prší!“
směje se, půl živ.
„Teklo mi za krk ze svatého Jiří!“
Však —
čímsi dojat — náhle zaslzí. Jak by byl
smích jen nedospělým pláčem.
Je konec ledna.
Na Zradidle mží.
A v sálech venkovních pod zmrzlým
pódiem spí mezi třískami basový kolíček a
tlačí boží ticho.
Jdu sadem prokřehlým,
v bělostném rouše jako předkové nesu
si dědky z prvotní své vlasti.
Je svátek Sekyr — umrlátko den.
Kdo z jakobínů skácel aspoň strom,
usínal celý rok třeba i ve stoje, jak
usínají lesy.
Jdi.
Nabruš nože, synu. V bohapusté vsi
vyřežem spolu z mamutího klu čistotnou
tvář tvé matky.
Neb není útěku.
Rejtarstvo mraků mete úbočí —
krvavost masa bije do očí, až
červenají sněhy.
Je vlčích svateb.
Odsouzené žít — vlečou nás kobylinky
ze dvorů královských doprostřed světa
na hovězí kůži.
Vidím tě hrozit jim rukama po matce.
Jsme sami, synu.

Sami dva.
Jen Petrarkovy holínky stojí kdes
blízko v otlučeném koutě.

ÚNOR

Když prý jde únor –
berou se hvězdy. Hvízdá jim na prsty
mráz.
„Obleč se.
Obrať zrcadlo ke zdi.“
Nejvyšší čas!
Jde svatá Dorota nebíčkem šperkovným,
hlavu má v náručí – pláče.
Jen sem tam zem a pluh. Jak smutek
za nehty.
Jen sem tam koroptev. Jak černé
svědomí.
Jen sem tam kurentem cos na kře kroucí
psáno.
„Obleč se.
Slyšíš? Zapal hromničku.“
V bábelu metelic a trníček a žlun
zaslechnem z mlejna klapat naprázdno
očarované kolo.

Obejdem třikrát úl.
Aby byl sladší med.
Obejdem třikrát stůl.
Abychom směli zpět.
Nešij nic!
I po jehličce sjedou blesky
na Hromnice, barbarské jak Húni!
Z brokovnice pod kůlnou se kouří.
A řeka Labe – jak střelená do úst –
leží tu naznak, smrtelně bílá,
lížou jí nohy, lížou jí ruce
z Libice,
z Tetína,
ze Stadic
saňoví psi.
„Slyšíš?“
Hřímá.
Pozdě bát se. Pozdě ptát se. Pozdě
smát se.
Padni, kde stojíš na zemi – a líbej ji
a hlad' ji hebkým slovem!
První hrom ji bolí dvakrát.
Pojď,
zdvihnem stůl. A zdvihnem kalich. Pojď,
zdvihnem vozy po maštalích.
Tak.
A tni sekyrou po topor do hlíny – a
nech ji po tři dny stát v křemelové ráně.
Neboť je únor.
Divoška husa hltá v letu sníh – a
medvědice po skalínách řvou, až křestní
hájký znějí holátkům jak varhana. Jak
prales.
Jde svatá Dorota nebíčkem šperkovným –
jdou za ní v průvodu sluky a strnadli,

konopky,
kosové,
čejky a skřivani —
jdou na trh nebeský koupit si
pišťaličku.

Ach,
ohně pohanské! Má rukojemství! Všecko
se mi plete —

jíňovým polem táhne řídký dav,
k Blaníku,
k Borku,
k Jestřebí,
a černí svatí stojí prostřed vrat:

Drahota,
Sucho,
Mory,
Vojna,
Hlad — — —

a bílé modlení jde v patách procesí:

„Dejž Pán Bůh dobré jitro,
vodo Jordánská — — —“

a syká na pole,
a syká na lesy:

„Ty hledíš do nebe,
já hledím do tebe,
na věky věkův,
ámen.“

Sotva je slyšet.
Stárci kropí hráz — a dřevorubci
tříští na pařezích louč, aby se nemstily
stromy.

Obětní hory mlčí.

„Mluv!

Co nemluvíš?“

Bojíš se otce? Bláhový,
těch třicet let, které má k dobru —
nebo k zlu? — ti ještě tisíckrát přeprchne
pokojem jak vrabci, jako déšť z nanicovaté
strany.

Neboť je únor.

Jezy chytá křeč

a kol mých oken běží vánici —

v pravici klobouk,

v levé kytici —

Vronskij

a Karenin,

běží a padají, a cosi zoufale

bez konce volají, zní to jak:

„Nikdy!“

nebo

„Navěky!“

a je to jedno —

psi to chtivě rvou a bledý parníček

kdes prostřed moří lítostivě houká.

To je má chvíle.

Zem je prosta slov — a voda neví kudy
kam, jak by šla od začátku.

Utíkám z domu.

V konci rmutných vod —

nahá jak výkřik na kříži — na kusu

ledu stojí

Morana —

sníh se jí tříští o prsy

a cinká,

tence cinká jako mléčné sklo.

Brodím se pro ni.

A

— svatá pravda! —
šlapu do střepů — pěšinou k domovu
jdou za mnou po krách, po zemi šlápoty
plné krve.

Směje se jíní.

Smějí se ledová jablka v síni.

Ale je masopust!

Jdou medvědáři z dolíkových hor — a
sněžné platany strmí jim nad hlavou jako
benátské lustry.

„Jdi, Petře.

Jdi. A dívej se.“

V krajině obšírné jak misál
stojí kat.

Má kohoutka strakatýho.

Má ho na špagát.

Přes lesíček nahých šavlí
není viděti.

Krouží, touží dvanáct panen
kolem oběti.

Krouží, touží — strach už čechrá
sametový hřbet.

Královna je jenom jedna.

Krve plný svět.

Rád by letěl. Rád by křičel.

Ale nemůže.

Kraj jak misál — zmrzlý — vzdychá,
vázán do kůže.

„Co je ti?“

Civiš na krvavý sníh —
a hmatáš po stromech
a hmatáš po rukou, které by byly čisté.

Ach,

Petržílko!

Kde je vzít?

Krev má svou slavnost šestkrát
do týdne — sotva to stihnem za poslední
den převléci pacholky a přebrousiti nože!
Plač.

Není vidět. Je tma tmoucí.

Jen bába tvá je vševědoucí.

Slyšíš ji?

Cukruje v síni boží milosti. Stačí
jen pokleknout — a sladká vánice tě zasněží
jak slípku.

Byl,

žil tu Pán Bůh.

Měl tři dcery.

Strakaté listí z rajských stromů
vířilo po rynku.

Nebíčko kvetlo.

Kvetly dcery.

Až jeden chasník z Buštěhradu
vyrazil souček v božím sadu — a uhlídal
mou maminku.

Už je to dávno.

Mrtev Pán Bůh.

Vyhání z ráje, třesem svatým dřívím —
řítí se na nás balvanový sníh.

Jen sem tam past naprázdno klapne
v trní.

Jen sem tam bílý Bonapartův kůň zadupe
kdesi v ukrajinském mlázi, když průvan
v domě rozechví i plátna.

Běž,
nakup v olších za pět grošů slunce.
Je černá středa — svátek Popela.

Holky jsou duše bez těla.

Vidíš?

Už je zapřahají.

Už se v pluhu šhubou, kroutí — už je
žene první proutí do ledových vod.

„Dej Pán Bůh dobré jaro,
vodo Jordánská!“

Pištec si píská —
pstruzi v tříšti ker pošeptmu táhnou
k zásnubnímu tanci.

Neboť je únor.

Prachové peří, když se šerí, hrkne jak
tajnost ze sta dveří

a všechny varhana, co je jich
po Čechách, vzdychnou
a oněmí —

slyšet jen proroky, jak v hrůze drmolí,
že bude v noci tma a po lijáku bláto.
Běž.

Přijde zázrak.

Voda už se hýbá.

Země je plná úst. Ale je svatý Půst —
tak mlčí jako ryba.

Běž!

Zima draží zrcadlovou síň — a doly
na mramor — a cukrárničku v Tejně.

„Nekřesťanský peníze!“

křičí můj otec, po pás ve sněhu,

a

— na mou duši! — z nebe nad Kladnem
jak by se sypal papírový poklad.

Aťsi se sype!

Pijem na křidu!

Zítřka je svátek Fijalek.

Kdo z jakobínů vzal kdy ženě klíč,
měl u ní celý rok dokořán všecka vrátka.

Ach,

ženy, synu.

Chtěl jsem později.

Až broskve uzrají — a puknou uprostřed.

Až muži poběhnou nocí jak zloději — — —

Je to dlouhé, sladké lhaní.

Jako všecko na krok štěstí.

Jako všecko milování.

Věř.

Přijde únor —

přiuťkáš ze tmy

a soví srdce, teplounké jak z ohně,
uložíš něžně pod levý prs ženy, od níž
chceš ze sna vyzvědět, co žádá.

Věř.

Směj se potmě.

Sovy krouží v síni — a křehká paní,
jíž mě jednou zapřeš, utírá kdesi
za horama sních z jinovatkových saní.

Hřmí.

V konci zimy slepne Orión.

„Sbohem, hvězdo!“

Pekař Jan Marhoul hlídá nebesa —
a sune do žáru chlebovou lopatu, aby se
nepřipálilo slunce.

BŘEZEN

„Večer si zpíváš,
ráno se tě bojím.“

„Jdi,
ukroj chleba.
Schody utři chvojím.“

„Třás se ti hlas.
Stál na posledním schodě.“

„Kousek dej ohni,
kousek ulom vodě.“

„Večer máš křídla.
Ráno jsi jak vězeň.“

„Včera byl únor.
Dneska už je březen.“

„Slíbils mi bryčku,
slíbil jsi mi koně.“

„Nespěchej.
Zhasnou,
půjdeme si pro ně.“

„Maminka,
ty
a já — — —
Zapřáhnu pro tři.“

„Lipovým lýkem podpěny jim potři!“

„Dám půl světa, že nás v lesích
ani hromy na nebesích
nechytlí!“

„Leží,
leží snílci v rokli,
na smrt zabítí — — —“

Odcházíš — hlavu svěšenou, jak bych tě
zradil.

Ale já natruc kazím vábnou hru! Vědom
si světa — na němž prostřed hřišť leží
jak zasněžený míč má bláhová, má už už
přebytečná hlava.

Je Kazimíra krále.

Ulice jako rukávníček cpe se do dveří
— a světlo sluneční lije se po stole,
až je ho plný talíř.

A tone les.

A tonou luka.

Neb není místa na zemi pro vodu

v naději,
leží
— klín dokořán — jak obří žena
napínaná na sněh,
hýbá se,
líbá
jilm i klest
a korálové ryby hrkají jí z úst a
z podpaží a z lůna.
Metají kočky divoké a poběhlice kuny.
A Kryšpín — boží švíčko — sedí
za verpánkem hor a vztekle pobíjí děravá
nebesa démantovými cvoky!
A tone les.
A tonou luka.
Vítr jak zoubek
kolčaví.
Na straně půlnoční — jak by si
stýskala — v polesí křížů skřípou dvířka
hrobnic.
A starým dřívím vsi jde nahlas
červotoč —
kdosi snad natáhl umrlčí hodinky už
před stvořením světa!
Vytáhni stavidlo!
Vody je na devět jičínských střevců
a ledu na loket —
dělej,
hrň kamení!
— naděj, co v okolí zbyla tu
po hrázných, kratší než zaječí láska!
A tone les.
A tonou luka.
Vítr jak zoubek
kolčaví.

A tone ves.
A boží muka
jsou samá noha,
samá ruka.
Mží —
sedm volavek tísni se na tisu.
A už jdou svatí Crha se Strachotou —
ach,
jak je čisto na nebích —
jako by mandlíři,
jako by handlíři
spínali nad Tasovem ruce!
Od strany epištolní k evangelní
kousek.
Chceš?
Půjdem do Slaného na výroční trh.
Koupím ti cukrpannu a křídý barevné —
namalujem si nydrlandské psy a hvězdu
Hantares (co chrání před strážní)
na povodňovou vodu!
Chceš?
Jezem špitálním hrne se černý led.
A tone les.
A tonou luka.
Vítr jak zoubek
kolčaví.
A tone ves.
A boží muka
jsou samá noha,
samá ruka.
Zvon Jakoubek
bit do hlavy.
Kdybys teď plakal — z pár hrobů
po mužích začnou se trousit kosti.
Tvař se jak pastýř. Nebo ras.

Rasi a pastýři, a bludní hrnčíři
na všechno znají lék —
co tahle vodička po prahy, po paty!
— stálo tu moře k břichům žen — a
chlebné lavice, i sem tam masný krám
pluly v něm náměstím jak marnotratné
lodě!

Vylij si z bot.

Je Čtyřiceti mučedníků — nedělníátko
den —

pod mlejnem kvete nebeselí a žluté
kalhotky

a karavany se solí už přelézají vrch
a kráší mezky verpánovým mlázím!

Křič!

Slabí jeleni shazují parohy —
povětrí — včera samý pláč — rve Svaté
Hoře z hlavy hraběcí slonovinový hřeben!

„Josef s Pannou Marií
zimou potmě zabijí.“

Ano,

ach ano, chvála pěstounům! Tvůj dědek
Josef brousí rýč (a teta Marie namáčí
provazy) —

jdi,

dej mu sněženky a ukaž do nebes —
plove tam oblak jako rožmberská růže!

Řekl mi jednou:

„K Bohu tu vysoko, ke králi daleko,
pravda kdes na řetěz — a posledního soudu
čekat dlouho.“

Až jsem se lekl.

Že to vynašel. Že si to léta vymýšlel
jen pro mne.

„I kdepak,“
smál se — ruce dokořán, jako by
stříhal z jerišského plátna:

„vymyslíš jenom lež. Vše pravdivé tu
koneckonců dáno.“

Chraň mi ho Pámbu!

Démant

doříz

led,

na řece Otavě už zlato rýžují —
však z chrámů jediný v kraji ni nedutá
— třesou se po farách jen sem tam firhaňky
a zvonek stříbrný k zaopatření poslednímu.

Jsem plný —

prázdný —

jako hrst.

Ó, ídy březnové!

Krvavá tóga rve se o trní a z márníc
letí kamsi k Benátkám na prášek suché
vavřínové listí.

Hleď,

sad nám kývá —

vlezme do stromů a přimkněme se
k zimomřivým větvím!

Bělounká, oči zavřené — mine nás
spavá nemoc. A za ní ozve se osmero
hebkých ran —

slyšíš?

už skřípe to — — — pár izabelek táhne
ekvipáž —

na sněžném kozlíku spí po krk
zachumlané

jaro!

Parádní kolečka boří se do hlíny. Leč
biče práskají — a z oken sypou se

po smírné krajině milostné dopisy a pápěří
a moli!

Po luckých řekách pluje tabulové sklo.
Zatáhni okna.

Zima se svléká, hedváb pod hrdlem —
a krejčárková zrcadla jí nastavují ouzkost.
Stoh sotva dýchá.

Psi řvou z daleka. A stará panna
pokleká —

steh stehem,

jíní,

uskřípnutá tma —

z konopí smyčku, střehnou v oborách
století královrazi.

Je pozdní březen — svátek Platanů.

Kdo z jakobínů uřízl si prut, metl si
z domu po celý rok štěstí.

Pojď,

hora Neklid už je zelená.

Spočteme hvězdy na nebi a listy
na dřevu a stopy na zemi — ať aspoň
jistota, že všeho víc než nářku.

Z koní se kouří.

Ves už halí kříž — a strojí Smrtholku
do bledých hadříků,

je postní neděle —

pohodní, drabantí, rasi a biřici už
píšou rozsudek šavličkou do sněhu,

hled' —

ortel mocných psán — co svět —
kudrlinkovým písmem!

Dere se šafrán,

tis

a dřín.

„Líto, líto, líto,
kdes tak dlouho bylo?“

pacholci bičují větyrek od Řípu a
bijí moranou o dub i o lípu —

„Počkejte, proboha!

V rybníku Škaredém je krve po žernov!
A za vsí Sudoměř jde z bahna procesí — a
zpívá Alelujá!“

Nikdo tě neslyší —

můj synu —

duní

dub

a plavé družičky tisknou si na prsa
studené cizí ruce.

„Ach, vy živí,

ach, vy hluší,

pamětliví

jen svých duší!“

Paruka letí nad návsí — pávům se
ve dvorech pod peřím strakatým zatetelilo
srdce.

Dere se tráva

a psí zub.

A už ta Smrtholka utíká potokem,

bledá a ubohá,

jak byla před rokem.

Bledá a nebohá,

jde jako na klíček.

Jak by kdo pod vodou přiklopil hrníček.

Zavři.

A zabal na noc chléb — i chleba spí,
když zhasnuto a posbírány zkrvavené nože.

Dere se devětsil
a jilm
a osika.
Spi. Desatero lidských děl svolám ti
k pelesti, bys konce nedohlíd —
kování koní,
senoseč,
sčítání stád
a těr
a stříž — — —
by spát tě nechala desátá lidská
bída.

„Kampak asi pluje?
Kde teď asi krouží?“

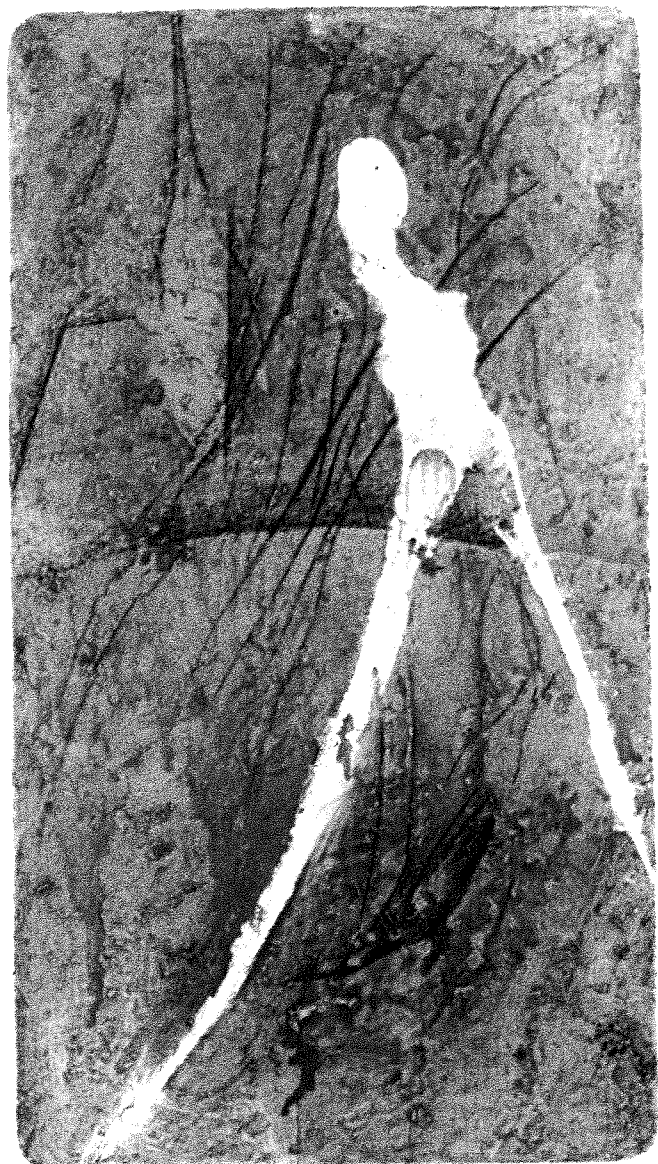
„Mrtvá už nic neví.
Jen kdo živ, se souží.“

„Ještě řinčí šavle.
Ještě tiká buben.“

„Dneska ještě březem.
Zítřka už je dubem.“

„Vid', že moře končí?
Dopluje až k němu?“

„Spi. Ve snu jak v moři
konec všemu zlému.“

DUBEN

Šli tři šťastní bratři šťastnou cestou.
I potkal je Perun a řekl jim: „Kampak to jdete, tři šťastní bratři?“ „Pane, jdeme rozličného koření rýt na rány na rozličné, na bodné i na sečné.“ I řekl jim Perun: „Jděte a vezměte z beránka vlny a z révy vína a z olivy oleje — bolest jen to, co dlužíte své zemi.“

Ach,
zařikání babicí! Zbyl mi tě k jaru
po sklepích jen kousek.
„Vstávej, synu!“
Tři bratři za horama
— a v sirých kostelích už rozdán
sakrament,
jdi,
nakup v podloubí komáří pečínku a peří
zaječí a ze tří kaprů sádlo!

V jedné z bran jak ve výloze
buk
na jedné tlusté noze:
„Apríl!“
směješ se do větví
a z nebe najednou hrne se lijáček —
hustý jak sekané zelí!
Věř,
nevěř,
po ránu orli tu letěli.
Věř,
nevěř,
zvali mě na Květnou neděli.
„Pojď!“
prý
„Ať rozkvetěš!“
křičeli v nebesích
a já se za nimi trmácel po lesích —
začlo mě píchat v boku.
Kulhal jsem nazpátek.
A tu mě napadlo:
dnes je mé mamince šestašedesát roků!
„Apríl!“
řvou rorejsi, rozprchlí po kraji.
„Apríl!“ —
a motejli křídla si rovnají.

Ano,
ach ano, lžu: je ještě děvčátko!
Les je tu navěky.
Stromy jen nakrátko.

Ano,
ach, co vlastně na světě k věření?
Hodiny sotva jdou.
Od pravdy odřený.

Apríl!

Psi mňoukají
a středa Škaredá je spanilejší pouti.
Kam letíš, anděli?
Na ouzkých ramenou dřeš putnu od sazi
— let, sic tě v Kadani dohoní havrani —
krapítek usypou ti!

Ou,

já Bláha věřil všemu!
Že hrom hřmí.
Že zlato platí.
Že jak dřív jsou na meč katí
znamenáni všichni sťatí.

Ou,

já Bláha! —
pospěš,
synu — potřem chleba husím křídlem,
svážem klest o Velký pátek pašijovou nití.
Otevrou se hory doly.

Jdi,

vnoř oči do potoka —
já zatím opláchnu v zimoucí maštali
hříbata měsíční krví.

Je mi tak lehko.
Je mi tak čisto, nevěřícímu —
cosi se ptáš, já šťasten křičím:
ví pámbu!
aťsi!
možná!
snad!

A na nebi mi anděl stříhá z oblaku
Okoř, truchlý hrad.

„Apríl!“

řve Jakoubek, zvon prchlý do Říma.

„Apríl!“ —

zní Glória, kdosi mě objímá.
Kdosi mě objímá — mám v zádech nůž,
co mu patří.

Jdou šťastnou cestou — jeden stín —
jdou tmou dva šťastní bratří.

Je Velká noc.

Otevři okna do čtyř stran —
konšelé sedí na rynku a jedí jeřábka —
tříšť bledých kostiček svítí se v kamení,
jak by kdo svatý z žaltáře vysypal
latinkové písmo.

Psi kladou hlavy na korkový dub.

Voní tu rozinky a zelí jitrocí
a v šeru brunátném jiskrno nade vsí —
v pekařských nebesích snad roztloukají
mandle!

Je mi tak lehko.

Je mi tak čisto, nevěřícímu —
zažehni voskovici a zhasni lojovku —
lůj rodem z hovada, vosk věkyvěků
ze včeličky čistě.

Tak.

A teď klekněme:
den prostřed náměstí dá sbohem pohaně
i dobré pověsti
a na schod usedne houf němých řemesel:
zlatnictví,
apatyka,
cukrařina
a hodinářství,
a jedno přes druhé začnou si ze srdce
vysoko, táhle zpívat.

Neb všechno mlčení, co je ho po živých,
je strašlivější řeči!

Směješ se?
Arci. Já se taky smál, když otec líbal
mě, jak by mě křižoval.
Zaplať pámbu za to.
Kývnout můžeš příště.
Hanba dostat darem
strach
i outočistě.
„Počkej,“
někdo zvoní. Pod prahem souká se sněžný
cíp psanička — běžíš — a před tebou malá
tvá dušička — — —
kdo ti to píše, prosím tě?
„Vážený pán,“
čtu z daleka
a v síni pokleká na obě kolena má velká
černá duše.
Je svátek Úlů — den jak med.
Kdo z jakobínů zapřísáhnul sad, pobral
půl světa do voskových rukou.
Bez
temní.
Jarem veškerým
jde pondělíčko s úterým,
kováři před ohněm věčným jak trápení
rovnají kleště do ohně a z ohně.
Kde jsi?
Slunce už leze na Opatský stůl —
od rána bílého chystá se po Čechách
korunovace vrchů!
„Petře!“
„Kde jsi?“
Mám plné oči něčích slz —
(kdo ti to vlastně píše, prosím tě?)
a plné ruce něčích hlav — jako bych

klečel v melounovém poli.
Apríl!
Vše po právu — o svatém Vojtěše
vlaštovky v maštali, čáповé na střeše.
Odpust'.
Jsem někdy na vteřinu stár a je mi
někdy na tisíc let zima.
Snad že mám paměť.
Že už vím, jak otec drmolí o všem, co
nebolí, když se s ním loučí syn —
a za horama hřímá.
Je svátek Růží.
Odpust', jsem jak trn. Kdo z jakobínů
objal keř, už nikdy v roce neměl prázdnou
náruč.
Bez
čpí.
A cestou v křemelí
jde sobotěnka s nedělí,
kočí a pastýři cukají provazem a zem
se škrtí —
nastal čas kolíkování polí!
Jde svatý Jiří,
za ním kuň.
Hadi a štíři
víří tuň —
dnes nepij ze studní — voda je
jedovatá!
Hučí nám v kamnech.
Skřípe plot.
A host má vlasy samý knot — na meči
dvojbřitém jak bílý denár nabodené slunce!
„Král Jiří!“
volá komoří.
A z kopí les až k Okoři —

mží,

Výsost sakruje a kroutí splihlé vousy:

„Proklatá ves,
ta Buštěves!“

– a moje prapraprabáby hrůzou div
nedřepnou si.

Kývám.

Však chce se mi vyběhnout na rynek:

„Mně se tam za pár let narodí tatínek!“

A kdesi daleko uprostřed ležení si
smrtka kosu brousí.

Mží,

je to bratru pět set let.

Ptáci tu čarují –

na kopci Klobouku zbylo tu z šarvátek
jen postřelené koření a sem tam hořký
sladký.

Odpusť.

Jsem někdy na vteřinu mlád, až úzko mi,
že budeš se kdy za otce i stydět.

Čistí se hvězdy.

Kalí jez.

A mraky běží přes náves jak ušlechtilí
oři!

Odpusť.

Jsi celý já.

Tak jsem to nechtěl, pámbuví! Já přece
přál ti všechno nejkrásnější!

Slyšíš?

Jdi za matkou. Má v očích nebesa.

Jdi,

střež tam na hvězdy, co chodí od lesa –
ryšavá,

žene se vesmíru do hlavy z vinic a
z žalovů krev.

Zbroceno trní.

Jidáš rve si bradu.

Apríl!

Kdes vysoko nad hrází leskne se
lesík jak lakýrka, ztracená na plese –
zmítá se,

lítá

smetanový výr.

Mluvím

a mluvím.

Mocen ticha.

Jen ať si čeled' nedoslýchá!

Všecko to mlčení, co je ho po živých,
je strašlivější řeči!

Apríl!

Jsem jen víc sám – než jsem byl
před rokem.

Apríl!

Mé knutí utíká potokem.

Jen ženy po proudu, jimž dáno do věna,
že první po bohu je láska šílená,
cpou si je po hrstech za plné živůtky,
až se jim dusí srdce.

Mží,

hloh se třese –

bude máj.

Pastýř má na hlavě korunu z papíru –
vrchové Říp a Radobýl jsou jak dvě
svaté kozy.

Vstaň,

Petře.

Stár už, dům se chví.

Vstaň.

Končí aprílek –

najdeme ve skříni na prvním ramínku

krajkové nevěstí šaty.

Bělostně ožehnou schody až po střechu.

A my dva — osleplí — v tu noční hodinu
půjdeme po rukou k prvnímu komínu —

bude mi přes dvacet

a tobě ani den

— budeš mít křídýlka z prvního dopisu,
který jsem psal tvé matce.

KVĚTEN

Říkal jsem jí Jezírková.

Prvně mi podala svou leknínovou dlaň
a já div nevykřik:

zabolelo mě na prsou,

jak by mě brala za panoší srdce!

Odříkával jsem modlitbičky ryb.

Však svět ji obehnal smíchem a

hedvábím,

pávovým vějířem

a mramorovou bází.

Jak bych ji dohlédal za třemi hradbami.

Až jednou v konci dne

(nebesa byla plná perleťových knoflíčků!)

svlékla se přede mnou v jediné vteřině

— a já to všecko

— přísámbůh!

třaslavě pobral do jediné hrsti!

Co říkáš?

Ano,
však už jdu — — —
jakubské vatry hoří na šancích —
v rybníce Svícnu domy hlavou dolů.
Hleď,
břehy v šeru samý schod!
A tmou co chvíle z leklých vod
jdou z marné lásky utracené panny
ke spícím stádům pod platany —
jako by si i po své smrti toužily
sáhnout na život.
Jdou šeptem,
první,
druhá,
třetí,
a mraky letí na koštěti —
hvězdy se v hrůze řítí nocí a hrozí,
že se roztříští.
Všechno jak tenkrát před třiceti lety.
Strojení ohňů u Peklova,
lískovky,
luna citrónová — — —
jen místo mě dnes přes ten oheň —
pláč na krajíčku — skočíš ty.
Ach lásko,
líbám ruce tvé
až tam, kde sladké břímě!
Veliká —
jsi prý malá smrt.
Klekám
a líbám nohy tvé
až tam, kde zardousí mě!
Je jaro —
plísňě stříbrní
a sličné přeháňky honí se krajinou,

jak by se, zmámené, ještě i po smrti
hledaly duše z těla.

Sloupkuje žito.

A mladé hrdličky volají z nádraží:

„Kde se děti berou?“

„Kde se děti berou?“

A žlůvy durdí se:

„Pod paží!“

„Pod paží!“

A

div se nepoperou.

Zamkněme,

synu.

Břesko a Buštívka, dvě dávno mrtvé
vsi, se kdesi za lesem pohnuly v uhlíčku,
z jánského vršku —
až se sype květ —
hrnou se do bran tři ledoví bratři.

Říkal jsem jí Oltáříček.

Neb

rozsvícenou po střechu

pobral jsem ji

jen vkleče.

V pokoji nesměl ležet nuž.

Honem ho házela do ohně, do větru:

„Překrojil by nám lásku!“

Marně ji doma bili do krve.

Slíbila nastokrát, kající, plačící —

však sotva padl jsem na obě kolena,

divoká, bílá kočka sesmekla se z ní

a

— srst jak lávu —

vrhala se na mě!

V okně stál vesmír.

Kdesi v konci tmy
našla má ústa na Zemi
jedinou její nezacelenou ránu.

Co říkáš?

Ano,
v nebi znenáhla jak v beznaboží duši.
V podhradí mračen zvoní na poplach —
obzor je obludný a krvavý jak vražda.
Neboj se,
nad vsí ohnivzdorný máj!
A kdyby v srdci tvém k ohni snad
troubili,
neulívej ho,
nebij,
nebičuj —
vynes jen zasklenou madonku matku svou
a do plátýnka zabalený chleba.
Sám —
i zlý požár upláče se k smrti.

Klej!

Proklej svět —
ba, je to bída,
střádat oheň, střádat vodu — plakat,
smát se bez důvodu,
ale věř: bůh stokrát zaplat'
už jen za to velký štěstí
mít
o důvod míš!
Hřmí.
Je dnes Holí pastýřských.
Kdo z jakobínů pásal v lijáku, odehnal
nátku, oubytě i ouřk — a celý rok spal
s nejteplejší ovcí.

Blesk

drnčí.
Zhasni,
kdesi za zídskou bělostná lampa běží
besídkou,
plamen se trhá,
Lori přísahá,
deštíček stříká, svlíká do naha — — —
ach,
neplač, kníže! —
hvězdy jak ledové polibky padají
střemhlav do bran Litoměřic —
dnes už je to tak jedno, kdo to byl —
ten před tebou,
ten prvý!
Strom višňový se v šeru chví.
A v nebi dívčí lokty podepřené
zdvihají nestoudně nad luka, nad jezy
své úplňkové prsy.

Říkal jsem jí Milostpanna.

Neboť i vleže —
náruč dokořán —
svlékala po kouskách svou vláčnou
nahotu
pyšněji
než sám kámen.
Byl jsem jen prázdninový host.
Však ona nedbala: prý si mě pobere,
abych jí vystačil
až do příštího léta!
Jabloně spaly, hlavy na mrazivém skle.
A slast se smekala po bledém přístěnku
a sem tam vzkřikala,
padajíc do prázdna — — —

až jednou k ránu kdosi zaklepal —
a kdesi ve mně zbyl z ní jen zlý
výkřik.
Před jejím otcem zapřel jsem i noc.
Leč on se díval kamsi přese mne:
na bílém polštáři, blizoučko u sebe,
zely tam
jako hřích
dvě něžné propasti
po strmých mladičkových prsou.

Co říkáš?

Ano,
syká povětrí, jako by sněžilo na horké
koblížky —
otevři vrata, kam ti stačí zem,
Lev,
lapka z Klapýho, žárlivý na Boha, chce
ukrást větrům hůl
a Čechám nebesa,
aby se zbavil svědomí i trestu!
Otevři vrata!
Prostřeme po dvoře kunu i aksamit —
mocní jsou jako my:
což hůl!, tu unesou — však s nebesy se
svalí k první studni.
Běž,
už sebou při zdi šhubá
mejdličko i kapří huba —
dneska je Kachen. Rozhrň tůň —
kdo z jakobínů vystřelil, tomu se celý rok
sypalo do snů zkrvácené peří.
Hanzburek
kouří.
Slyšíš?

Páníčku! —
z Litoměřic — půl páv — se kdosi
se smíchem rozbíhá ku Praze,
krvavé slunce leze po jívovém pni
jak mrtvý prsten po naběhlém prstu!
„Syn!“
křičí,
„Syn!“
a

utíká
a obšírný třpyt rybníka
jeví se kdesi v konci dne jak bůží
rukou přeložené nebe.
Ó horo — zvaná Otcovství!
Z níž vidět na věčnost!
Klaním se před tebou jak před nízkými
chaldejskými dveřmi!
Přemysl Oráč stojí prostřed luk.
A stromy bez tíže a zvony svatební
míjejí v průvodech koně i radličku —
stojí
a směje se,
jak by se potkával s dávnou svou
poslední vůlí.
Kéž se ti, synu, zjeví černý chléb!
Kéž k tobě zabloudí prostředkem ulice
cvrčci a čáповé a černé slepice — ta havěť
křiklavá, co nosí lidem štěstí!

Říkal jsem jí Ztracenožka.
Protože lhalo pode mnou v uzlíčku,
když strže sváděly s pahorky potyčku
o první, poslední
v malátné hodině hříchů.
Bál jsem se jí — — —

nebo nebál?
Aťsi!
Aťsi! Co dnes po tom? —
zas hvězdy letí střemhlav nocí a hrozí,
že se roztříští.
Všechno jak tenkrát před třiceti lety.
Jen místo mě dnes přes ten oheň — nuž
v hrdle — synu, skočíš ty.
Ach lásko,
líbám ruce tvé
až tam, kde sladké břímě!
Veliká —
jsi prý malá smrt.
Klekám
a líbám nohy tvé
až tam, kde zardousí mě!
Říp,
nalit krví,
prodírá se z par.
Co je tu kořist?
Co tu dar?
Stůj při mně,
Petře! V Lešetíně vsi ohnal se podkovář
kleštěmi po slunci a potopil je do Bílého
Labe.
Těch hvězd!
Stříká to zlatistě po mrtvém májíčku
— až oslepeni živí.

ČERVEN

Svítá,
v sadech svatodušních dřímou Bílé
paní.
Střežím je —
schoulené do korun višňových —
a sedmihlásci v nebi křičí:
„Blázen!“
A sněží kadidlo.
A poprchává med.
Ryšaví pytláci — tenátka v záňadří —
hrabou se po čtyřech lepkavým lupením,
neboť bludnej kořen
od ďábla je stvořen
— však dřevec boží nebo barvínek umějí
vidět i v noci.
Bronzovým krchovem jde pradědkova
smrt.
Jde jako princka.
Až se krčí Říp.

Až otrásá se v Koněprusích kámen.
„Nauč mě dělat kříž,“
klekáš si na kraj světa onoho
a hroby kolkolem jsou náhle o prst
výš, jak by si mrtví podepřeli hlavy.
Tam leží biřic.
Tady kat.

A
v řadě chasníci v rakvičkách na míru,
co bičem práskali do čtyř stran vesmíru —
by bylo panství oukladných čar prosto.
„A kde je král?“
zpytuješ svatou zem.
„Ty mladíčku!“
chci vykřiknout.
„Houf je ti málo?“
Počkej za pár let — — — Skřípnu tě
veřeje před prvním nádvořím — dřív, než se
doptáš, kolik nohou trůnu!“
„Králu už bylo,“
říkám pošeptmu.

„A všichni prchali, když končil svatý

Duch
a šavle hrály jim, že kraj div
neohluch —
těch padlých korouhví!
té zvadlé rozmarýny!“

Mlčíš.

Jdem domů —

lípa nade vsí skví se jak čistcový
kalich.

Náhle jí utíkáš přes pole naproti.
A třeseš větvemi, až to v ní rachotí — — —
květ hustě mží —
máš pozlacenou hlavu!

„Co děláš?!“

utíkám přes pole za tebou.

A ty se obracíš — v očích půl
království a slzu jako hrách:

„Pojď,

budem žít jak na počátku světa!“

Stojím —

spílám

staré hlavě, že spíš kývá, nežli trne,
stojím —

spílám

mladé trávě, že je duše povětrné,
ale co platno —

rajský strom se chví,

kamejkem prchají střevíčky z hadí

kůže!

Jdou královničky v hedvábí,

jdou od Kosti,

jdou od Rábí,

kladou kol studánek brusinky od krve
a zimostrázné listí.

Neb kraj má žízeň. Kdo ho vyslyší —
jak by si volal z mokré čtvrti štěstí.

Jdou samý panny,

žádná padlá.

Jdou,

patří v tůň jak do zrcadla.

Jen jedna nahá jako prst

kleká si po prs v ryzí vodě

a nese k nebi hrst

a hrst —

a posílá ji po svobodě.

Ó,

a kdo tobě, má zlotřilá lítosti,
vycídí studánku?

Kdo něžně přiklekne na kámen u srdce
a hrstí čistotnou pozdvihne ode dna mé
mramorové záští!

Oborou pádí bělorusý kuň.

A hrádek Kost a hrádek Rábí se na dvou
vrších odvrácených tlačí až do nebe.

Jak párek ňader.

Vábí,
vábí —

a hněvají se na sebe.

Sbohem,
jdu spát.

Zítří je Boží tělo — narciskový den,
cítíš?

chlum čpí

a malý sněžný chrám už už se hýbá
v zemi sudební, by nocí přízračnou
ze starých Lidic rozešel se ke mně.

Chodí tak třicet let.

Zvonky a monstrance drobounce cinkají
a skřípou lavice

a vítr o překot listuje v misálu, jak

Bůh by náhle nebyl k nalezení.

Pár kroků před chrámem jdou moučnou
silnicí faráře Štemberky natříkrát
podražené boty.

Jdou —

volám přes potok:

„Blýská se, Velebnosti!“

A ryby obloukem skáčou mi do řeči:

„Mlč!“

„To už neplatí!“

„Ta bouřka už je třicet roků stará!“

Ano.

Ví pámbu,
kde se ještě dnes

bere v nás místo pro dvě kněží perka.

Duše jak pes

je na řetěz.

Ale je obšírná jak voda z Rožmberka.

Sníš,

mlčky kýváš jako pokaždé, když je ti
starších zničehonic líto.

Lištička štěká.

Dobrá,

zlá,

chňapou má slova po větru jak vztekli
psi, vázaní ke stromkovým růžím.

Je zlatá středa — svátek Jasmínu.

Kdo z jakobínů sadil keř — jako by
políbil ženu svou na srdce — dala mu darem
půl světa.

Sám

prostřed lesů pne se Karlův Týn.

Plavý až po krov.

Jak by hořelo. Jak by kde v loubí
erbovnímu lvu stříhali drábi nepoddajnou
hlavu.

Stalo se něco?

Zem se chví

a voda v Berounce, tichá a hluboká,
budí se v rákosí hebounkým úlekem, jak se
jen ovce budí.

A klíče cvakají ve vratech pražských
bran!

Soumrak má bušení srdce!

Budovec,

Harant,

Jesenius,

Šlik — — —
kdosi jde v botách po plátýnku Čech
a z Bílé Hory jako potrhlá hrne se
ke vsím lavinová noc
a lije do jezer truhlový klíž a lak —
nadarmo couváme skrz plaňka u plotů,
nadarmo tisknem se k něčímu životu,
noc jako meteorové železo dere se,
valí se do dveří ovčina
jistá si od věků blíženstvím rouna a
krve.
„Je to všechno pravda?!“
křičíš ze spaní.
Sním,
mlčky kývám jako pokaždé, když je mi
mladších zničehonic líto.
Ba,
je tu proto muž,
by kamenoval supy.
Však
řezej nožem nůž —
a oba dva se ztupí.
Těch jisker!
Svítá po troškách
a ticho jako hrob — jen sem tam
v ořechu tikají jadýrka jak divotvorný
samoukův orloj.
Jde stádo — natruc psům — jde slepé
za zvoncem.
Splav —
jak bys nebeklíč otevřel před koncem —
mlčí.
Chce se mi povídat něco, co nebolí.
Chce se mi veršičku, co nejde o holi:

Na svatýho Víta
o půlnoci svítá,
pšenice se rozhlízejí,
daleko-li žita.
„A k čemu vlastně je taková jedna
báseň?“
řekneš znenáhla.
A den jak bílá tvrz řítí se do roklí!
A prapor na věži je k pláči promoklý —
jen kdesi hluboko na prvním nádvoří
mrazivě zírá hladomorná díra!
Hájím se.
Sypu se křídou i sazemi:
„Báseň je lidská řeč, co není v lidské
moci!“
Řvu.
A div neklečím před tebou na zemi:
„My oba dva jsme přece narození v noci!“
Až bolí u srdce od toho křičení.
A
pak se začnu smát:
„Máš vlastně pravdu,“
kuckám se —
a buším do stolu, až kůže králičí
na vratech ježí hřbet,
„máš vlastně pravdu — — — k čemu je?“
mudruju na lesy
a studny knížecí i lesy císařské se
po všem okolí poslušně smějí po mně.
Už je to šest set let — — —
Král Karel přibyl na hrad Křivoklát
a z manů jednomu uložil povinnost chytati
po lesích veškeré slavíky a pouštěti je
do hradního křoví. Nejlíp prý pod okno
na prvním poschodí. Tam Její Vznešenost

královna Alžběta tráví své šestnedělí — — —

Budiž ten příkaz
ulit do zvonů!

Neboť tu nebylo nikdy nic lehčího
než sporé slavičky odsoudit k odstřelu,
když s jejich tlučením do oken
nejvyšších si — jaktěživa zem — králové
čeští nevěděli rady!

Je pozdní červen —
den jak pergamen.

Copatá dívka chodí kolem nás — a hledí
po sadě

a dělá, že tě nezná.

Je svátek Pelyňku.

Kdo z jakobínů zahořkl v ten den —
rostlo mu pod okny hromové kamení, četné
jak písek a hvězdy.

Jdi,

den je dlouhý —
zrad' si mě.

Krajina květoucí se něžně protáhla,
až kopce najednou jako by nebyly —
ach,

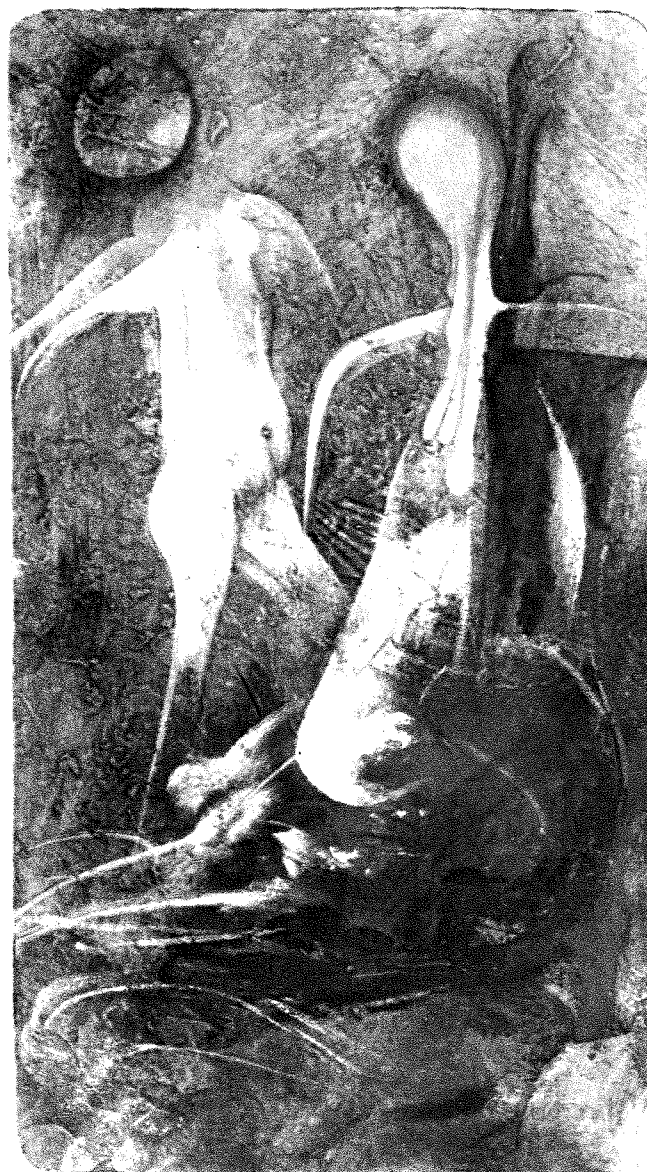
jak být chvíli sám?

Nemyslet na ňadra té holky holčičí, co
taky najednou jako by nebudou,

až

ruce pozdvihne —

a přitáhne si čísi hlavu k sobě!

ČERVENEC

„Zaklínám tě, mračno,
skrze svatej kříž,
na kterýmžto kříži
visel Pán Ježíš!“

Tos ještě spal.
Mníškové křížem znamenali vzduch —
lamento stálo v krajině jak sochor.
Do poutní kaple vhrkly vlaštovky.
A jedna z nich —
snad slepá radostí z kousíčku Říma
v pohankoví Čech —
se v letu srazila s mrazivým kamenem
a padla střemhlav do nejvyšších strun
— div nezvrhlo se chromé harmónium.
Zoufale,
tence,
vysoce to zní.

„A to je léto!“
chraptí kohouti
a kmotra Ptačí Smrt dere se do proutí
— neb kůr je na klíč a pták netuší,
že kostelníčka stěhuje se k dceři.
V polích jsou prostřeni kredenční
stolové.
„Nepůjdem na Kladno?“
O svatém Prokopu
připnou si havíři vavřínek na klopu
a — v zádech muziku —
hrnou se ke skalám vybrat si každý
svůj, předplatit hrobní kámen.
Hlava mi třestí.
Sem tam se obilím rozlehne temný zvuk,
zvonkový,
sveřepý,
jako když praskne obruč.
Jak to jenom tenkrát bylo?
Stál jsem na třešni —
tam na té poslední, vzpřímené povětrím,
a plody krvavé byly mě do spánků a
do očí a do rtů.
Bělounek stvoření mihlo se rákosím.
A
voda
vystříkla —
z rozbité hladiny hledělo do nebe
něžným, těžkým, rudým očima
semdiradostné tělo!
Strom
samý uzel
pode mnou se třás.
„Paní!“
můj horký dech ojínil ovoce.

A tělo plynulo naznak tím žírným dnem
— náručí dokořán — jak čekalo by boha.

Ach —

krev mi z třešní tekla po rukou!

„Má paní!“

šeptal jsem do uší listíčka —

(snad natruc vědomí, že už je pár let
vdaná).

Koně se lízali, kousali v maštalích.

Slyšel jsem Ďábla. Kradí obcházeli

a tiše ustýlal v tom pekle horoucím

zelené pryčny luk a kanapíčka lásky.

Vtom někde blízko kdosi zakašlal.

Omráčen hanbou,

sjel jsem se stromu — přede mnou stála
v senosení

matka!

Sad

jak by hořel.

Jako by chytaly všechny zlé jazyky —

v olšové aleji troubili hasiči, že

ze všech požárů v berounském pořičí
uhasili jen žízeň!

Matka mě objala.

„Chodil sem jednou jeden přes pole —
chtěli se s jednou vdanou.“

Hlas měla cizí —

kdesi v kovárně zatlouklo do ticha
nejtěžší kladivo jak něčí k smrti unavené
srdce.

„Tajně se scházeli.

Ale ten její si je vyčíhal — a

v Panské rokli, když se milovali, střelil
je oba dva — — —“

matka se shrabila

a pak mě mazlivě přitiskla k rameni —
sud prostřed sadu, plný dešťovky, měl
břicho plné slz, jak by se k stáru učil
tiše plakat.

Šli jsme a mlčeli.

V polích se svírala zaječí tenata —
svícník a svícnice sušili na šňůrách
neposkvrněné knoty.

Bál jsem se ohlídnout.

A matka řekla:

„Stáli jsme tam den. Ta žena měla
v očích samý štěstí.“

Maminko!

Bílá duše má!

Na kolenou vás prosím, odpusťte mi
den,

kdy třešeň padla

a král cizinec opouštěl za tmy
zaslíbenou zem, aniž se tázal, co si
počne sama!

Nad hlavou Venušin hedvábný podolek —
zamířil k domu Mikše kožešníka.

A tam se ohlíd.

Malinká jak trn,

zvolna jste klekala na jedno koleno,
zvolna jste smetala na černou lopatku
královské vlasy, samý knot, a na kousíčky
roztříštěnou lunu — — —

Bojím se slzy.

Kdyby teď padla na horoucí schod,
kámen by zasyčel a rozpukl se v půli.

Neboť je svátek Rybízu.

Kdo z jakobínů bil se do krve —

nikdy už nevypral to vzpurné znamení
z potřísněného plátna.

Jsi

rovný,
štíhlý,
skoro muž.

V opilé rovině vztyčil se bílý had
a vzpřímeně a hebce jde, jako by věřil
jedovatý soumrak.

Vzpíná se tráva,
lesy,
kříže,
sad —

všichni jste v zákrytu! —
bojím se vydechnout, bych nebyl
vyškrtnut z té pyšné svislosti,
bojím se ohnout hřbet, bych nebyl
vyrazen z té moci útěku od vodorovné země!

Je vroucí večer —
hvězda Sírius viklá se v nebi jako
mlíčný zub na lijáčkové niti.

Pastýřské vatra bdí.

A ovce
po ovci

jde krokem loudavým po hradě Krakovci —
co to tu utíká? —
kacířský kabátek — — —
darmo ho berani trkají nazpátek — — —
„Sbohem!“ —
je sviňská noc,
dřevo se v plameni na vrchu kostnickém
směje a potí a pláče.
Na dvoře pánbožím Kuřátka zobou hrách.
„Zítřka je pouť!“
voláš mě šeptem z korálové tmy —

a

— na mou duši —

slyšet temný křik, jak by se zvrhl
planetářčin vůz a šťastné osudy křičely
o pomoc před těmi nebohými!

Ráno ji podplatím.

V obálce najdeš nefritový nůž a růži
do klopky a makového koně.

Neboť i duši třeba rozsvěcet — třeba i
lží! —

když bojíme se při zatmění těla!

Letí,

letí

z lomů

černé včely domů.

A březí noc jde přes lávku

a dře si o strom ohlávku —

z obřího vemene potokem po travách
řine se obtížné mlíko.

„Pojď!“

skoro křičíš pošeptmu.

Uprostřed polí stojí milenci — žena se
potápí rukama do vlasů, jak by je toužila
vysvléci ze všeho první.

Vědýrko s lunou šplíchá od studní.

„Pojď!“

skoro prosíš mě.

A muž a žena slepě padají, až náhle
srazí se — a je z nich temný strom,

samotný,

holý,

jaký hledá bouře.

Františkán Lorenzo upustil svíček.

„Pojď!“

skoro pláčeš.

A já zpívám si:

„Šel vojáček po Hostouni,
měl na břicho kvér a houni — — —“

Neboť i tělo třeba rozsvěcet — třeba i
lží! —

když bojíme se při zatmění duše!
Je hříšné léto.
Prší motýli —
tatařim lesíčkem jde Máří Magdalena.
Má rubáš dokořán.
A slzí plný džbán.
Slézy a slepýši trou se jí o kolena.

Blesk

jako šílený utíká k severu.
V orvané višňovce modlí se Jakub Větší.
Řezníci shazují
z cimbuří kozlíčka.
Ta krev prý ochrání ode všech nebezpečí!

Žij,

Černý Petře!
Rybník nebešťan je voda z boží vůle.

Pojď,

voda od věků prosta všech rozcestí.

Hloub!

Voda od věků holá jak neštěstí.

Puť se!

I planety!

Ať jsme půl v nebesku,
ať naše hlavy dvě — k smíchu si
podobné — plynou si, kam se jim zlíbí!
Je Mámivého Jílku — stožárový den.
Kdo z jakobínů nepolíbil prs, zůstal
mu z hejna holub jedináček.

Aninko
svatá!

Bláto po lokte,
jdou z vody po čtyřech — nahatí —
otec a syn,

krev jako kolomaz teče jim do hlavy,
až se jim lepí oči!

Sad černých višní prchá přes náves.

A brdské myslivny derou se z pralesů
a civí do slunce — parohy skloněné — jako
patriarchální býci.

„Kam cváláš, bělouši?“

řehtáš mi po boku.

„Domů, dyť kam jinam?“

přidávám do kroku —

neb vím, že najdu tam vše, jak jsem

odcházel:

matku

a bazalčí

a jízvu na zemi, která tu po jednom
žížnivém uhlíčku zůstane dobrých sto roků.

Staneme na prahu.

Hrábneme podkovou.

A moje maminka, jak by vše věděla,
celá se ohlídne po bicích hodinách

a řekne do okna komusi cizímu,

s kým roky mluvívá, aniž ho zahlédnu:

„Tři čtvrti na devět, jak tenkrát
před léty.

Můj první přišel na svět.“

SRPEN

Říkej po mně:

„Pámbu může — — —“

Říkej po mně:

„Člověk smí — — —“

Říkej po mně:

„Chraň bůh muže
s hrůzným hrbem svědomí!“

Modli se,
slyšíš?

Začla polní mše —
slaměným andělům chytají křídýlka,
vypřahlá fůra strmí na návsi jak
poutní oltář, zasvěcený Slunci.

Myslím na křivopřísežné.

Padali se skal do běhutých vod,
zašití v pytli s prašivými psy a
perleťovou zmijí.

Ach břímě zralosti!

Ach křišťálová zoufalosti léta!

Myslím na něčí ruce v liduprázdné
vsi —

jsou samy,
leží na stole
a jedna druhé obírají ostí.

„Chceš?“

Můj bože, kdo to mluví?

Kde to hoří jako tenkrát totenová
luka?

Běží laň

a les je něžný —
zas je Marjápanny Sněžný,
zas mi řeže pilou srdce
něčí mrtvá ruka.

Řeže,

řeže —

horké zoubky koušou jako žena.

Hlava moje pod kozíčkou
celá zasněžená!

„Chceš?“

Můj bože, jako tenkrát — hlas jí v nebi
zůstal!

Den

jak prsa ulíbaná k smrti.

Zem

jak nikdy nelíbaná ústa.

„Má první!“

křičím přes pohoří let —

dva zmrzlí holoubci klovou mě mezi

prsty.

Pláče.

Proč chlapani nepoberou víc?

Mlč!

Slyšíš?

Mlč!

Už třicet let mám obě plné hrsti!
Hřmí.
Dlouhou Milí kamsi ku Praze jdou temné
zlověsti a deště pro štěstí —
Perun si na Babě ohřívá želízko
a kadeří si přeželelé vlasy.
Je svaté Heleny.
Hospodští topí pod kohoutkem sklo,
v lekavém listíčku tančí prach s povětrím
a ženy se ženami.
Potok se sápe jívám po stehnech.
A na skok dámy jsou jak peříčko — a
na skok páni mají hrubý smích a nestydaté
oči.
Je to vzpoura všeho proti všemu.
Ohně proti klesti.
Vody proti mlýnům.
Otců proti štěstí,
které přejí synům.
Jsme tu všichni?
Mraky jak slivky tečou od vinic,
psi jako polití horoucím másličkem
střásají ze sebe malátnou, těžkou řeku.
Chlípí se,
vlhnou siná nebesa.
A náhle v tísní, jímající les, řine se
po pních pryskyřičný lep —
škube se,
zmítá
v nebetyčné tmě
teplouká bolest drčeného listí.
Ach břímě zralosti!
Ach kříšťálová zoufalosti léta!
Je svaté Heleny,
vlaštovky z Budína

sypou už matce tvé hrozínko do klína
a kozli trkají do jív a do tůněk
a blesk jak po mrtvých zbylý tu posuněk
hrozí!
Jsme tu všichni?
Otec,
matka,
v kole dříví,
v houfu stáda.
Netopejři.
Nekřtěňátka.
Za práh věrnost.
Za hrob zráda.
Sčítej se mnou!
Čím nás méně — tím víc trnu, že se
zmýlím. Že někoho zapomenu.
Jednu slípku.
Jedno záští.
Jednu ženu v příšplášti.
Jedno teplé stvořeníčko — zradivší tu
ženu.
Kam jsme to jen šli,
ten pátek?
Říp měl hrb
a houstlo trní — bzučel chlum jak včelí
králka.
Dřel jsem klasy:
„Co se mračíš?“
Otec pil.
A
— zemi v ústech — hrubě plivl:
„Bude válka.“
Nechápal jsem.
Kraj byl mírný,

měsíc august — srdce v hrdle — vrkal
jako holub.
Šli jsme
a hvízdali.
Dvojhlasně,
jako dřív.
A mračna za námi hnala jak s keserem
a kdesi před námi, v lesíčku některém
začali ládovat k bouři.
Kam jsme to jen šli,
ten pátek?
Pláň byla bledá jak řeznická zástěra —
v kachlových nebesích nad Malým
Přítočnem viselo na hácích od kraje
do kraje červené beráncí maso.
„Schováme se,“
řekl otec.
A už jsme dupali u dveří hospody
a už jsme smekali před bílou stařenou —
kol níž se krčil bohapustý lokál.
Záclonám vzdula se krajková pandírka.
A střepy ze slunce běhaly po stolech
a taky po židlích jak holá kuřata —
tatínkův tichý hlas jak by se bál, že
vzletí:
„Už je to dávno, paní Králová.
Předpověděla jste mi na den smrt mé
matky.“
Žena se ohlídlá.
A snad se usmála —
bůhví,
já nedýchá —
jen hrom kdes za stěnou bil hlava
nehlava na starodávný buben.
Soumrak se zazmítal v bělostném obojku.

A táhle,
tiše
vyl,
stařena pozdvihla kostnatou pravici
a drsně potáhla kvítkovou firhaňku — — —
najednou bylo ticho.
„A co nyní?“
řekl otec.
Vyžlátko povětrí dřeplo si na komín.
A paní Králová —
bronzová od blesků —
sáhla si do vlasů pro lichou vlásničku
a slepě hleděla do zloradného šera:
„Kdeco se rozbolí.“
„Kdeco se rozstůně.“
„Z oudolí k oudolí po české koruně
hurtem se povalí běsy!“
Mluvila šeptem.
Ale dům se třás —
v policích za pultem ulekle drkotal
barevný porculánek.
„Propadnou se hanbou hroby!“
„Zesinají hvězdy!“
„Zbudou jenom holé skoby po všech
svatých ve zdi!“
Bylo mi zima.
Nejteplejší na všem světě byla náhle
jedna slza, co mi skápla bůhvíodkud
na spletené ruce.
„Možná tam to pole!“
„Možná tam ta vrána!“
„Možná tam ti dva, co běží, nedožijou
rána!“
Ustupoval jsem mezi kabáty.
A — ruce na prsou — couval jsem

ke dveřím,
zděšen —
že ukáže na mě.
Otec platil.
Ale darmo —
ještě v lese, ještě v polích šla ta
žena slepě s námi — celá bílá od hvězd
po zem
— probodala křivým prstem planety i
houští.
„Tam to hejno!“
„Tam to dříví!“
„Tam ten háj, ten zešediví hrůzou!“
Kam jsme to jen šli,
ten pátek?
Kdy to bylo?
Kdysi?
Včera?
Po frajírcích pávech pera slétají se
k pecím.
Máš lesklé oči.
Pleteš povříslu —
a moje kmotřenka úzkost tě obchází
a nabízí ti obnažené hrdlo.
Zatáhni, co můžeš!
Jde čísi slepá láska sirou vsí —
sem tam se nakloní nad kalnou hladinku,
sem tam si přilízne tesklivou ofinku —
jako by viděla! —
jako by nebyl ještě všem dnům konec!
Je čárné léto —
svátek Plavuní.
Kdo z jakobínů klekl do zlých trav —
kácel si dříví na děravou rakev.

„A co nyní?“
směješ se mi.
A já šťasten, že jsme sami,
že mi nikdo při lži svědkem —
zdvihám prst a probodávám planety i
houští:
„Tam ta hanba půjde po svých!“
„Tam ta špína k vodě!“
„Tam to stádo — zneuctěné prašivinou
věrných strážců — půjde po svobodě!“
Najednou to není k smíchu.
Najednou to zní v tom tichu jako
suť.
Jak
srdcebití.
Proboha,
Petře, —
vše, co vyřčeno,
poslouchej aspoň o oktávu výš! —
je to kletba pokolení, mluvit jak by
připoutáno na provazech zvonů!
Nech to sovám!
Nech to vdovám!
Na kříž ti slibuju stůl mezi palmami
a jednu čistotnou skleněnou krajinu,
které tam říkají
Moře.
Jenom pravdě —
jak té vodě —
dohlédneš tak nízko k srdci, že mezi
korály najdeš i kamení, kterým ji kamenovala
zvůle.

ZÁŘÍ

„Kam jsi chodil snít?“

„Já nesnil.
Mně se všechno zdálo.“

„Kam jsi chodil krást?“

„Já nekrad.
Bral jsem, co se dalo.“

„Kam jsi chodil plakat?“

„Za strom v Panském dvoře.
Holubi mi sedli do zad, klovali mi
hoře.“

„Ten už není,
usmíváš se, jako bys mě přistih
při lži,
„holubi jsou plaší.“

Snad.

I svět se kamsi žene.

Čechy — lože rozházené — jsou mi čím
dál dražší.

Hřmí

a hřmí.

A blesky žádné — — —

Na koho to slovo padne?

Je slepý večer,

z arcibiskupských lesů — zlato
ve vlasech — jdou v houfu Petrovští

a kozel,

kohout,

ovečka

a pes —

uprostřed belhá se brunátný ohníček,
co se teprv učí chodit, co se teprv učí
svítit na loupežnou cestu.

Zní valdhornový marš.

Vinaři střílí do čtyř světa stran
a hvězdy na nebi spí v kůži kozlečí
jenom tak na jedno oko.

Hleď,

ten dýmavý ponocný, co vede
přes náves strákatou kobylu a volá na hory
a volá na lesy —
je Září.

„Slyšte čtení
svatého Matouše!
Kdo nemá chleba,
ať ho nekouše.“

Slyš,

kdesi mezi ohništěm a tmou rodí se
právě hříbě!

Kdopak je snímá, to břemínko kobylí?

Kdopak je utírá zpcenou košilí,
aby je bábel svět proboha neuhranul!

Všichni asi pláčou. Aby čirá voda
opláchla mu oči,
než si je svět podá — — —
Jak by ne! —
vše stvořeníčko bere lidi za srdíčko,
neboť místo narození předobře jim známo!

Nikdo tak neplakal
jako můj tatínek —
když jsem prvním plachým slovem
popsal pergamínek.

Nikdo tak neplakal
jako má maminka —
když mi první hrůza ze slov
padla do okýnka.

Věříš mi?
Pámbuví —
i sít se musí zpříma, by nepolehl
ječmínek, v němž jednou za věčnost
i králové se rodí.

Je svátek Šípků.

Kdo z jakobínů nesňal z ženy trn,
lehla mu do dvora oblaka krvavá jak
potřísněná vata.

Na stolech
hrozny,
kořalka
a chléb.

A v humně na šňůrách holčičí kalhotky,
jako by v ráji plném paběrek už nadosmrtní
nebylo co skrývat.

Slyšíš?

Zní nárek titěrný jak zíně.

Tak hrávalo se na pilu.

Zem s křížem couvá — — —

Zítřka na Tetíně

uškrtní kněžnu Ludmilu.

Jak kopí vržené nazdařbůh do věků
nad orným polem propadá se čáp —
lejtám se z pupku řine černá voda.

Ano,

jsou chvíle, kdy se živým zdá, že
vesmír sám se třese bázní z konce, a kdy
nás přepadá

cosi jak jasnozření.

Jednou,

v takový divný čas,

kdy od nordpólu fouká a krovy lámou
vaz,

stříleli v lomu u Březových hor —

a kdosi jako tur vykřikl:

„Padá kámen!“

Koně se vzepjali.

Psi pohltali prach.

A hrubá ozvěna volala:

„ — — — ámen!“

„ — — — ámen!“ —

darmo jsem utíkal,

znělo to bez konce po vsích a po vrších,
až do nejdelší noci.

Bylo to na roky poslední střílení.

V tu náhlou noc vtrhali do hor Němci.
Co se díváš?

Jsem ti starý?

Odpust' —

jdu k tobě starožitnou vsí, nesu ti
darem rybízový koláč.

Mám po všech kapsách nože z celé vsi.
Abys je nenašel.

Neb stačí zakrojit — a nůž je plný
krve.

Bůhví,
co chci.

Snad jen být podoben jak bratr
se sestrou své zemi hejtmance — co
na paškále světa vstoje spí s hořícím
polenem v zoufale zařaté pěsti.

Blaníku přší do kulatých zad.

A prales Neklanův,
průsvitný po nebe,
cosi si bez konce povídá pro sebe —
jen sem tam v kořání žhnou Durynkovy
zelenavé oči.

Laň klade hlavu na obřadní stůl.

Však hvozd se vzpírá —
marných obětí bylo tu za sta hubených
let víc, než zaslouží si ztrmácené lidství.

Jde selka pro pivo
s velikým džbánem —
ňadra jí voní
samým tymiánem.

Je tu krom zeleně nějaký majestát?

Je tu krom neklidu nějaké šlechtictví,
jímž možno krásnit zatvrzelost země?

To fialkové klekání,
ta pláň
a věž
a havrani —

to všechno pozpátku mi připomíná
trýzeň — — —

Byl jsem bílým ministrantem.

A jednou v příšeří — rozlitém po návsi
jak talijánský lak — nesl jsem od mníšku
vypraný kněžský šat, v němž páter Skřivan
sloužíval mši svatou.

Klášteř měl okna plná nočních můr.

Odkudsi z patra stroze naléhal
palisandrový klavír.

Stanul jsem u dveří.

Však tu mě strhl pomatený houf —
uprostřed nohatých, hedvábných slečinek
vzala mě u krku Johanka Rybová, co styděla
se za svou dobrou pověst.

„Počkej?“

Zvon na věži vyhrkl leknutím.

A ona vzala mi z náručí kolárek a —
hlavu skloněnou —

přišla ho k výstřihu,
až rozžalo se nestydaté hrdlo!

Miserére!

Byla hrůzná jako vlčí stopa v nebi.
Miserére!

Větší krásy nemá člověk zapotřebí.
Chtěl jsem tenkrát prvně umřít —
to kněží krajkoví na poběhličím těle
připadalo mi pánu bohu blíž
než sama běl
a svatost!

Dneska pro to vlastně žiju.

Pro ten krásný svár, co trvá
mezi tmou

a sněžnou nocí na Uhelném trhu.
Neboť není nic jen samo.

Září je z rosy, oříšků a lnu —
všichni se zouvají a běží do polí
a já pyšný od vagací
na své boty šněrovací
náhle jim závidím — vědom si srsti
a černého rybízu kdes na vrcholcích
vesmírného těla.

Je svátek Ocúnu.

Kdo z jakobínů dotýkal se žen, ruce
mu ožehly, jak by si hrábl do hořících
vlasů.

Prchají ptáci.

Vidíš?

Obzor Čech jak zotvíraná klícka!

Kdekdo vzal kamení.

Jen tam ta stařena, co stojí bez hnutí
a chytá do rukou peříčka z perutí — toť
Urozenost Lidská.

Je konec září.

Vory,

když se loučí,

po proudu vezou tramínek a roucí —
zítra jsou narozeniny pana Seiferta!

Osedlej koně!

Až se znaví zvěř — dáme se k horám
jednou z letmých stop, které tu zbyly
po únoscích nevěst.

Nasyp jim do ovsa černého koření.

Uprostřed noci,

plné babích let,

unesem z nebe hvězdu jménem Lyra,

pod níž se nikdy neumírá,

a skryjem ji, než bude svítat,

v nejvyšším z topolů,

co strmí nad Strahovem.

A úzkost budiž úzkostí.

A slovo budiž slovem.

Je konec září.

Zašlé stříbro vod — jak by šlo řekám
o život —

hrne se k mořím mezi jezy

a les klopýtá o pařezy —

teď už nic nestihnem,

tíká to v ořechu —

ledová jablka padají do mechů —

knížátko Václav pozamykal zemi!

Jde po vsích

jeseň,

holá panna,

všemi a vším už dotýkaná,

všemi

a vším

jak duše z těla —

však nikdy ničí.

Ač by chtěla.

„Bud' má — — —!“

krok za vodou zpívají nožiči.

„Jen má — — —!“

krok před vodou tlačí nás u srdce
zapomenutý brousek.

Jdi si svou cestou.

Ale šetři zem!

Sem tam tu za někým jde tráva
od krve.

Sem tam tu za někým jde zadní
kolečko.

Sejdeš se u studně s dávnými přáteli —

a

najdeš malé moře.

ŘÍJEN

Je Andělů strážných.
Na dranc křidýlka —
jdou staré panny bosy ke kostelu
a hrozí do dvorů vypřahlým povozům.
Ano,
tak přesmutně chodí se po světě
od vlastní duše k tělu.
A přichází se o rozum.
Ještě se fintí sad.
Ještě i z nás
kdo zešílí —
však tam, kam krást jsme chodili,
už se jen sami kradem.
Zbyla tu po slunci hrst třísek
na podpal.
Zbylo tu —
zlámané —
po hradu Děvíně kolečko se Ctiradem.

„Co tak teskně?“
směješ se mi. A ptáci za tebou se
v houfech stěhují,
prchle
a překotně,
jak v náhlé úzkosti se někdy stěhuje
z lidského těla srdce.
Chci se bránit.
Však běží mi přes tvář jejich něžný
stín —
a já si bezděky sunu dlaň přes oči,
jak bych si stíral něčí dálné slzy.
Tráva se plazí,
vrže,
vrže
hejl.
Zimní král Bedřich jede z Buštěhradu,
sám —
v syrém kočáře jen pomněnkový šál
a zázvorové cukroví, co pošeptmu se v divé
jízdě třístí.
Kdo to tu loudí?
Kdo to naříká?
Bělostný sloužící —
jehož tu asi v letu zapomněli —
klopýtá zoufale přes pole ku Praze
a třeští do mlhy své za hrob pokorné
porcelánové oči.
Zní tvrdošijné vytí psů.
A mnich — jelínek bez parohů — za sebou
táhne chromou nohu
a troubí na lesy cosi jak zvěstování:

„Slyšte čtení
svatého Lukáše!

Kdo už není mocen hříchu,
ať ho nepáše.“

Papírky,
tabák
sněží
z božích švů.
Chodím tě tajně vyhlížet ke dveřím
gymnázia —
vzrušeně bledý stáváš na schodech
a mladé ženy, co tě míjejí, tisknou
tvé jinoší soužení na prsou, jako by nesly
palivové dříví.
Trochu je hřeje.
Trochu tlačí.
Já býval přespolní.
Když tenkrát v Unhošti stanul můj
první vlak,
jak by byl zarostl po kola do země.
Darmo se mašinka škrabala v kamení, darmo
se valila pára až do oblak — — —
musel jsem natříkrát zamávat naší
vsi —
a teprv potom utrhla se zem, jak by se
hnuly celé jitřní Čechy.
Je režné ráno —
svátek Konopí.
Kdo z jakobínů rozhoupal kdy zvon,
aniž se pokorně rozloučil s provazem —
uhlídal ve snách šibeniční pole.
Jdi,
promluv s vodou,
ta se nestará —
pluje v ní na zádech hromová almara,
které v čas půlnoční vyhrkne ze šuplátek
šperčí!

Strojí se rybníky.
Jdi,
svět je veliký —
křikni si na kládu z bludného polesí —
řeky teď v říjnu tečou jednoho dne tam
a
na druhý se navracejí zpátky.
Plesniví pařízky.
Z Nouzova do Netřeb, od jezu do jezu
vidět pár ouklejí
a svatou Terezu,
jak nasazuje v mlýnech zimní okna.
„Svatá panno!“
křičím na ni.
„Já mám taky lehké spaní!“
Kývá,
kývá —
až z ní zbývá
jen pár stop
a pelerínka s rozparkem až k srdci.
Ano.
I ženy se někdy zavírají na noc jako
květiny —
darmo si klekáme na obě kolena,
darmo se křižujem,
jen lundy nad našimi hlavami prohnaně
přimhouří své krví podlité oči.
Počkej — — —
co je to?
Někde v revíru zadula horna —
slyšíš?
Jak si stýská!
Jak hořce vábí —
temná,
nízká,

jak taloupí se přes želízka — — —
Tak neodvratně ze zdejších se blíží
jenom osud.
Jsme v kole,
synu.
Ať chceme, či nechceme.
Někde v něm na dostřel — někde v něm
daleko i od kohoutku k hledí.
Miř!
A buď lačný!
Hon je ukrutánský hlad.
Stačí jen málo, aby z náhončích
stali se — dřív než připozdí se — štvanci.
Kdysi,
už dávno —
taky byl říjen
a taky běsnil jez —
táhli jsme dva a dva od sadu
k pastoušce
a potom přes pole zajíklá oulekem až
k lesu Pacholku —
podkovář,
krejčí,
havíři
a švec —
a nás pár živáčků ze třetí obecné,
jimž bylo souzeno učit se krásné básni.
Děšť
vyvstal v nebi jako smrtný pot.
A sem tam z daleka zněl jakýs bájný
šum —
jak by se budilo ze zimní dřímoty
zajaté včelstvo v bohapustých sklepích.
Rozkročili jsme v kruh.

A krok
co krok
jsme tíhli k sobě,
až se to ticho jako v hrobě začalo
dusit.
Až jen stálo.
A flintíček pár zacvakalo — — —
Bylo to k zalknutí.
Co na tom, že les Pacholek měl sto let
na kahánku?
Co na tom, že v něm nikde nic — krom
potřeštěných janků?
Stáli jsme v trní,
sinalí —
lesu se při nás ze všech dávných ran
řinula horká smůla.
A tu se to stalo.
Na mechu jak stůl,
kde podzim k podzimu v trouchnivém
kořání hlavu si srazilo zaječí zoufání,
stanul —
půl
v proutíčku —
očarovaný srnec!
Panenko Marijá!
Byl k pláči ztepilý
a živoucí
a mlád.
Na hlavě svícen —
hleděl do polí, jak by ho říčního
zvábily v daleku dvě utrejchové oči Babích
tůní.
Byl sám.
A nás snad třicet kolem dokola,
užaslých,

bledých,
střežilo ten div, jímž jak by náhle
korunován ouhor.
Zachtělo se mi smát.
A vzdychnout úlevou,
že tímhle zázrakem končí i štvanice — — —
když náhle z boku —
v jeden ráz —
prásklo to salvou ze všech světa
stran —
a srneček se skácel mezi hloží.
Panenko Marijá!
Hlava mi hořela — tak jsem strh čepici.
A pliv jsem po mechu.
A kulhal za strýci.
Podkovář,
krejčí,
havíři
a švec —
ti staří dobráci se srdcem na dlani
nesli ho přes pole vesnici k snídani —
a jak mu ze srdce ukápla sem tam krev,
už se jí mazali
po tvářích,
po čele
a už si zpívali,
táhle
a vesele —
jak se to sluší na královskou kořist.
Už je to dávno.
Les už sřátý navždy.
I s tou svou smůlou.
I s tím kouskem vraždy.
Já jen,
že halali zní zas jak onehdá. A mladé

horničky jsou mámivější starých.
Vím,
jsem jak žaltář,
samé Ach a Ámen.
Zbůhdarma meteš zem i práh —
padá to ze mě po troškách,
čpí to
jak uhlí z kamen.
Nech mě.
Jde zima —
dav — už syt i ticha — dere se z mlhy
pod chudobný kůr
a místní Johann Sebastian Bach už potmě
šátrá schodišťátkem k nebi
a prubuje fugu
pro bouři a sbor.
Varhana chroptí.
A starý pastýř z dávno mrtvé vsi nabírá
vodu ze tří kostelů
a kropí cesty,
po nichž vždycky hnával.
„Abych se vrátil!“
volá na mě z brodu.
A pes mu v pádu hltá svatou vodu — a
kvapem mládne — — —
až je z něj jen srst!
Utíkám za nimi.
A slovo
po slově
učím se řeči zatvrzelých gest,
jimiž kdy smrtelní
zpřisáhli nesmrtelnost země.

LISTOPAD

Zase je lež tak blízko pravdě boží!
Zase se říká smrti Zubatá — a zemi
za zdí Věčnost.
Máme dost svíček?
Nebožky,
jimž je věčně tma,
vrážejí po nocích do stěn a do dveří,
za nimiž zaživa potajmu snívaly o lásce
na život a na smrt.
Jsme všichni,
zůstaň.
Chybí jen pár křivd.
Vše, nad čím právě v ustrnutí svět,
přešlo už dávno zde po tomto dvoře.
Sníh
v letu líže na bidýlku lůž.
A pot se řine z achátových skal —
slepé
jdou zaspím Důvěra a Závist.

Čím asi budeš?

Voda v křehkém skle — která co nevidět
vezme tě do světa — jeví se na slunci
rozbitém na padrt jako astronomická mapa.

Ach krásu prolhanství!

Země je v zimě dokořán jak Louvre!

Bělostná stará plátna visí po nebích,
sem tam se s povzdechem nakloní jeřáby,
jako by hledaly pod každou krajinkou
parafu vpravo dole.

Nebe je nízké.

Starci, co o holi berou se k obzoru,
shýbají v chůzi mramorové hlavy.

Dům

spoután révou.

A

bloudí tu po kraji

tak těžcí holubi, že sotva vzlétají — — —

hled,

Bílá Hora!

Strmí,

panebože,

jak by si země na stůl mezi nože
svůj věčně vzdutý, holý život kladla.

Jak by se bála o bolest, aby jí
neprochladla.

Kam jít,

by uhnula?

V mátlivých nebesích na bledém talířku
procítá osmá luna.

Tlustá.

A studená.

Jak by svět odložil hodinky s dvojím
dnem, do kterých vryto zařikání smrti.

Mráz chodí s kladívkem,
roztlouká kompasu.

Je Granátových jablek.

Kdo z jakobínů neoblíkl strom — slyšel
bít ve spánku sluneční hodiny a hrnec
železnák sténal mu v kuchyni, i když se
netopilo.

„Slyšíš, ten sypký dech?“

Jede svatý Martin,

jede skrze vrátka,

„To zimnice si rozestýlá postel!“

šimlu z mokrých slabin

prší do úžlabin

mátová cukrátko.

Svedem se postit?

Sotva.

Snad.

Ještě se řítí vodopád.

Ještě lze myslet na ženy, které kdy
v úplňku z nás šaty strhaly jak voda.

Sníh stoupá po přičlích na suchá
hambalka.

Moranka,

ještě dítě,

běží k jezeru —

po pás

svatá,

po pás

hříšná,

pokorní klekáme do ledu v rákosí,
svíráme v náruči nohu i s brusličkou

a hrotem stříbrným si probodáme srdce.

Proč?

Proč co živi toužíme dotýkati se
svatých?

Obtížná noc se valí z hor.
Padají hvězdy do Bavor.
Vrže to v nápravách a v kořenech a
v hatích.

Vstaň!

Cinká

Advent —

v saních plných klesti

kráva

a kůň

jak Beznaděj a Štěstí — — —

hříbě má nozdry modré od sněhu a
jalovička pozlacené rohy!

Řeka se zmítá nad jezem

jak znamenaná železem.

Vidíš?

Svatá Kateřina

věší housle do komína —

běž,

spící hudbu v prázdném futrále potřeba
přikrýt sametovou dečkou!

Z vysoko narovnaných peřin padá
strach.

Nesviť —

led puká,

morny, psírny spí —

je po vrch čirá pozlátková noc,
v jakých se rodí ušlechtilí býci.

Mívám sen.

Už

drahná léta — — —

Sníh v něm hrčí z hor jak mlíko
do všech díží světa.

Jenže u nás nejsou hory.

Ani ve snu —

namouduši —

jdem čtyři zapadlým úvozem ke Kladnu,
prachový sníh nám stojí po ramena,
takže kol očí kolem dokola nám usedají
vrány.

„Kšá!“

volá matka — sestru v náručí.

A otec vepředu, bijící lokty do všech
světa stran, směje se nahlas jako pokaždé,
když předem ví, že mi ho bude líto.

Jdem hedvábně.

Les otvírá —

z ledových spánků skal se smeká jíní.

Kožova hora v dálce mlčky bdí.

Kdosi tam se světlem šine se
rozhlednou, jak by byl určen rozsvítiti
nebe.

„Páníčku!“

křičí otec — duby nad hlavou —

a za ním ozvěna tluče se po lesích jak
zbavená všech smyslů.

Běžíme za ním.

„Páníčku!“

křičím — celý po otci.

Stojí tam na kůle krov jako z pohádky

— pod ním

jak hroby

dvě bělobné propasti —

jedna je plná lilí a druhá plná vody!

Sestře je do pláče.

A z temných nebes padá bída

a les to darmo zapovídá —

v dubové klenbě tisíc děr.

„To je dům Zimy!“
šeptá matka.
„V té jedné spí — a z druhé pije.“
A otec kývá.
A jde dál —
jako by náhle litoval, že ve své lásce
k mamince zapomněl na lilie.
Bůhvíproč
smekám.
Les se chvěje
a matka v dálce padá do závěje —
„Maminko!“
křičím —
a tu v zimní vodě spatřím svou hlavu,
jak jde po svobodě,
je celá bílá,
jak by byla cizí! —
a matka v dálce, rozpitá, mi mizí — — —
„Maminko!“
křičím,
„Vždyť já už jsem stařec!“
— — —
Dál už to není.
Dál už jsou jen hvězdy,
stojící v okně na třaslavých nohou,
jako by stály na čajovém stromě.
Otvírám dům.
A ze všech poschodí pyšného vesmíru
slyšeti moldánky a křivé přísahy jak
při velikém ohni.
Co je to s námi?
Co se to stalo s lidským blaženstvím,
že — zatraceno mrzáky — se kamsi
do země až k uhlí propadlo,
na věky ztracené —

neb otvírání pokladů jeví se biřicům
nastokrát zrádnějším než zazdívání zbraní?
Madonka Naděj
nosí kozlí vous.
Lze věřit,
že ten babylonský houf se ještě včera
vodil za ruce a střežil v lesíčku své
liliové lože?
Ach, ty moje staré téma!
Na Olšanech
v padlém sněhu
černá
chryzantéma.
Je mi úzko.
Den je krátký — není s kým si chválit
víno.
Kdekdo žene kdecu domů —
kozy,
ovce,
vlky,
vrány,
kdekdo shání,
co kde k mání,
led
i sůl
i smůlu stromů.
Všechno dobré,
co má nohy.
Všechno dobré,
co jen cinká.
Stačí seknout mezi rohy.
Stačí seknout pod kolínka.
Co je to se mnou?
Nemohu náhle nahlas promluvit, aniž
bych nezavzlykl zlostí!

Ta hanba!
Prahnem po letu —
a rozpražení na Zemi sunem se po bříše
a s hrůzou sčítáme své brontosauří kosti.
Paměti,
milost!

Chtěl jsem o zimě — — —
Že je veskrz krutá.
Že je veskrz krátká.
Jako víra v lidskou věčnost. Jak má
láska listopadka.
Ale co zmůžeš proti lítosti?!
Sníh padá s lavinou —
lupení s povětrím —
jen potupená voda vsi hrne se z očí
usedlíků
sama.

PROSINEC

Zase je prosinec.
Zas vánky listují v prachové závěži
a vlast má vázaná má zlatou ořízku
jak modlitební knížka.
Z kupolí sněží měděnka a sůl.
Taky ti buší srdce?
To svaté Barboře z turského kamene
smeklo se ramínko
z mokrého ramene
a brodům osleplým andělskou nahotou
zmrzají v očích slzy!
Noc bije o zeď hebkou soví hlavou.
A já si z biblí marně čtu tu pravou —
všechny jsou na kost,
otvírám je v půli —
sype se písmo,
až tmí se mi zem.
Obuj se,
půjdem měřit led!

Proutí si krouťí nalepené fousy —
měsíc si čistí mléčná skla.
Jde holič Kukulín,
břitvu si o podrážku brousí
a modlí se,
by nepraskla.
Listí,
co zbylo,
mne si oslí uši.
Vzdychnem —
a vrby před námi, pod hrdlem vějičku,
prchají do zátočin.
Trne pár zvonů.
Chví se chrám.
Jak by tu v kole sem a tam
obcházel
jakýs
dávno mrtvý zločin.
Už umíš pít?
Hospoda v šeru skví se jako šperk —
v takové zimní atlasové tmě slýchají
píjáci na cestách k domovu plakat i
konvalinky.
Nevěříš?
Nevěř.
Pámbu ti to přej.
Našel jsem před pár dny svůj starý
obrázek. A jak jsem pohlédl sám sobě
do očí —
záviděl jsem jim všechno, co v nich
není.
Dobrou noc,
Výsosti.
Ta hrstka sluhů — toť váš sad!

A tam ty na stříbře cukrové homolky —
toť vaše Středohoří!
Klekám,
neb vcházíte.
A tam ta jediná z říček, co nezmrzla,
cuká se v kamení jak horká bolístka
a tam to jediné jíní, co nezkáplo,
mžiká z děr ovčína jako dvě vlčí usazené
oči.
Svítá.
A hořké ženy, co jich je, tisknou se
tváří ke kachlovým kamnům
a pak i hrudí —
aťsi ještě dřímá —
a pak i stehny,
neboť je jim zima
a kolem dokola leží tu po stolech
jen ruce po dědcích, co loupou z jablek
kůži.
Tak málo náhle mužů po kraji!
Špejchárky funí,
až se práší,
a U tří lip, kde sto let straší,
tyčí se k nebi v příkrých kupách
světlo,
jako by Ambrož prosvěcoval med.
Je třináctého.
Chodí svatá Loucí
a pije,
pije
ze tmy tmoucí,
až se s ní točí hříšný svět.
Myslím na bábu.
Jak jednou střevícem rozbila v bídě
z porculánu psa

a jak se po jednom sypaly penízky
z té roztráštěné tmy, co léta zvonila
pod běloskvoucí srstí.

I této průzračné ledové krajině
jako by nezbylo
než sáhnout k úsporám!
Tam leží obří ucho prostřed vsi —
tam schlíplý ohon leze po horách —
tam bledá tlama dokořán dává se dechem
promáčené prsti.

Jen penízku,
jen penízku,
zakutálených do písku,
tak na psí provaz.
Ze zvonkových her
slyšet jen kručení v rozbitém bělostném
břiše.

Duje.
Mluvíme spolu letos naposled.
Řeč je to střídáma —
jak by ne —
od toho mrazivého poledne, kdy jsem ti
u krku
cizíma rukama
utáh tvou první — a hned smuteční
kravatu,
jak bych byl ztratil řeč,
jak by se ve mně uškrtilo všecko.
Co ještě přiznávat?
Co ještě zapřít si?
Zbylo pár posuňků —
varovných,
mazlivých,
za nimiž sem tam ohlíží se svět

s tím divným úsměvem, jaký mají jen
hluší.

Vždyť já nic nevím!

Jen to
o zemi.

Že je v nás vztyčena jak strmé
zoufalství.

Že je v nás rozpřažena po tmě jako
kříž, jenž zpřímá unesen je s to i
škrábnout nebe!

Moroví ptáci klovou strž.

A lesy pláčou, že jim hučí v uších.

Hled' —

mezi jezy

bijí kry

a kolem dokola v obširné rovině
od pólu k pólu nikde nic,
jen Labe v klubíčku
a kaple na Řípu, co okem jediným
zeleně patří na pravěký sníh,
jak by tam ležela faráfe Štemberky
ztracená láhev se svícenou vodou.

Klekni však!

Padni do sněhu!

A čekej pokorně, až prchne bitý sníh —
vidíš?

tam uprostřed,
ano, tam na kříži prachových hor a
luk,

spanilý,

štíhlý,

stojí bílý kuň!

Vidíš?

Sedí mu za krkem žena jak prokletí —
půl černá hodinka,

půl smrtná neděle —
půl Panna Marijá,
půl zima po těle —
neb hrubý rubáš po zem rozstřížen,
takže i prsy roztrženy ve dvě!
Vánoční růže zažihají snůh.
A v loubících toulá se osel a telátko —
po čtyřech
z chlívů
leze nazaretské seno.
Kůň jak by chvěl se.
Však žena strmí k nebi jak sám Bůh —
vznešená —
pyšná —
jenom tu a tam,
když klesá hvězda za gotický chrám,
sáhne si bezděky k obnaženému srdci.
Milč!
Nejsi tázán.
Splášil by se kůň —
a nikde na světě už bys kdy nenašel
krásnější jezdeckou sochu!
Duje.
Jdou krokem.
Žena zkoumá led
a sčítá polínka v pradávných tonoucích
hatích.
A to je ta země Česká!
Mírná.
A průsvitná.
Jako má maminka,
když pekla kosti svatých.
Jdou —
žena na koni sedí jak na trůnu.
Jdou —

vichry z álejí
po sněhu válejí
nevěrnou korunu.
Betlémy
kouří.
Lítá čubčí láj
rve seno z jesliček a z andělských bab
šaty.
Jdou —
mlčky míří k srdci dne,
jak ze všech živoucích to umí jenom
žena.
Jdou —
řídké vrány,
po jedné,
se z rovin slétají té paní na ramena.
A to je ta země Česká!
Všecko naše zdejší štěstí.
Zaslíbená smrt.
Jdi,
drž se jí za rubášek.
I kdyby ti metel tloukla prsty
na padrť.
Je svatá noc.
Maminka s tatínkem vysoko zpívají —
a v zahradnictví pod tratí je jeden
skleník rozžatý,
v němž jeden strom a jeden had
a jedna škvíra prostřed vrat,
jíž souzeno je utíkat příštím Adamovi
s Evou.
Svět,
ze všech nejstarší,
rozpůlil jablko.
A nikde hvězda!

Nikde kříž!
Jen sem tam jadýrko ukápne z čepele,
jen sem tam vánice, přiskříplé
v kostele, se tiše rozsednou po křeslech
biskupských
a hrají čistotně,
jak by si nesly nekřtěňátko v houslích.
Svatá pravda,
bílí hosti.
Svatá pravda,
pravěčnosti:
ze všech tvých osudů budiž nám zachována
hudba!

Ještě z ní ledaskdo na kůru ohluchne.
Ještě z ní ledaskdo na kůru zešlí.

Však
pámbu zaplať —
v tom snad záruka,
že samo před sebou se vždycky ubrání
hluché a šílené lidstvo.
Je půlnoc.
Kohout kokrhá,
smrt lermo zvoní na orloji celou.

Jdi,
synu.

Jdi
a zpívej si — — —
Nad hlavou Venušin hedvábný podolek —
zamíříš k domu Mikše kožešníka.
Snad ohlídněš se.
Malinká jak trn,
poklekne matka tvá na jedno koleno
a smete po jednom na černou lopatku
tvé princí vlasy, samý knot,
a na kousičky roztráštěnou lunu.

Edice poezie
Klín

Karel Šiktanc
Český orloj

Ilustroval Jaroslav Šerých
Přebal a vazbu navrhl a graficky upravil Aleš Krejča
Vydalo nakladatelství Práce v Praze
roku 1990 jako svou 6710. publikaci
Odpovědná redaktorka Eva Horáčková
Výtvarný redaktor Ivan Kincl
Technická redaktorka Jana Zemanová

1. vydání — náklad 8000 — stran 112 — AA 5,24 — VA 5,70 —
601/22/855
Z fotosazby Scantext Práce vytiskla Těšínská tiskárna,
s. p., Český Těšín
Tematická skupina 13/43
24 — 042 — 90 Kčs 18,—